

สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทศนะของพระนิสิต

ปริญญานิพนธ์
ของ
พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

294.307
พ 358 ค
ธ. 3

สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต

บทคัดย่อ
ของ
พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2548

h 282915

พระมหาคักดีดา ชนะชัย. (2548). สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์, อาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิ์สุข.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ วิทยฐานะเดิม ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยพระนิสิตระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 317 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของไลเคิร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระนิสิต มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดและประเมินผลว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2. พระนิสิตที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
3. พระนิสิตที่มีวิทยฐานะเดิม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และ ปริญญาธรรม 5 ประโยค มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

5. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านสื่อการเรียนการสอน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทัศนคติแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และปานกลาง มีทัศนคติแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT AT
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY BANGKOK
AS PERCEIVED BY STUDENT- MONKS.

AN ABSTRACT
BY
PHRAMAHA SAKDA CHANACHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University
October 2005

Phramaha Sakda Chanachai. (2005). *Teaching and learning Management at Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok as Perceived by Student-Monks*. Master Thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Asst. Prof. Dr. Achara Whattananarong, Dr. Annop Phothisuk.

The purposes of this study were to investigate and compare teaching and learning management at Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok as perceived by student-monks in the aspects of curriculum, instructor, teaching method and activity, instructional material and measurement and evaluation in overall and each aspect classified by age, ordinary academic standing, year of study and academic achievement. The samples consisted of 317 undergraduate student-monks in the second semester of the academic year 2004. The instrument was a five-rating scale questionnaire according to Likert type scale. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and Scheffe's paired test.

The results of the study revealed that :

1. The student-monks rated teaching and learning management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok in overall and the aspects of curriculum, instructor and measurement and evaluation at the high level, except teaching method and activity and instructional material which were rated at the moderate level.
2. There was no significant difference between the opinions of the student-monks who were less than 20 years of age and over than 20 years of age in teaching and learning management at Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok in overall and each aspect.
3. There was no significant difference between the opinions of the student-monks whose ordinary academic standings were high school and were Pali 5 in teaching and learning management at Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok in overall and each aspect.

4. There was no significant difference among the opinions of the first year, second year, third year and fourth year student-monks in teaching and learning management at Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok in overall and each aspect.

5. There was a significant difference among the opinions of the student-monks in teaching and learning management at Mahachulalongkornrajavidyalaya University Bangkok, whose academic achievement were low, medium, and high in overall at the level of .05. When each aspect was considered, it was found that there was a significant difference between the opinions of the student –monks whose academic achievement were low and the ones whose academic achievement were high in the aspects of instructor and instructional material at the level of .05. Moreover, there was a significant difference between the opinions of the student –monks whose academic achievement were low and medium and the ones whose academic achievement were high in the aspect of teaching method and activity at the level of .05.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทศนะของพระนิสิต

ของ

พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 14 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนานรงค์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. สุวพร ตั้งสมวรพงษ์)

..... กรรมการภายนอก

(อาจารย์ ดร. พระวิสุทธิภัทรธาดา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ดร.อรรณพ โพธิสุข กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์เจ้าคุณพระวิสุทธิภัทรธาดา และอาจารย์ ดร.สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาให้คำแนะนำที่ดีตลอดจนแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี่มาก และขอเจริญพรขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ ที่ได้ให้คำปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์ ในเบื้องต้นเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ / ขอเจริญพรขอบคุณ อาจารย์เจ้าคุณพระวิสุทธิภัทรธาดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ และอาจารย์ ดร.สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และขอบคุณพระนิสิตมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงเกิดมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงพระคุณอันประเสริฐของพระศาสนาที่มีอุปการคุณแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง พระคุณของบิดามารดา และพระอุปัชฌาย์อาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ด้วยดีเสมอมา

พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของการจัดการเรียนการสอน.....	9
ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน.....	10
องค์ประกอบของการเรียนการสอน.....	14
ด้านหลักสูตร.....	14
ด้านอาจารย์ผู้สอน.....	17
ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน.....	19
ด้านสื่อการเรียนการสอน.....	22
ด้านการวัดและประเมินผล.....	24
การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	26
หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	68
วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	85
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้.....	85
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	86
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	97
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพของแบบสอบถาม.....	105
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	107
ภาคผนวก ง ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ	116
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	120

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา.....	33
2	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม.....	39
3	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน.....	41
4	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร เป็นรายชื่อ.....	42
5	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นรายชื่อ.....	44
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ.....	45
7	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ.....	47
8	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล เป็นรายชื่อ.....	48
9	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ.....	49

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม วิทยฐานะเดิม.....	50
11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี ที่ศึกษา.....	51
12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน.....	53
13 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม และในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ.....	54
14 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม และในแต่ละด้าน จำแนกตามวิทยฐานะเดิม.....	55
15 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม และในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา.....	56
16 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม และในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	58

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
17	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	59
18	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	60
19	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	61
20	การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	62
21	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร.....	63
22	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ด้านอาจารย์ผู้สอน.....	64
23	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน.....	65

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

24	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียน
การสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน.....	66
25	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียน
การสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล.....	67

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
กรุงเทพมหานคร..... 27

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในศตวรรษที่มีการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาและมีการแข่งขันทางด้านการศึกษา เพื่อที่จะปรับปรุงโครงสร้างระบบการบริหารจัดการ และรูปแบบในการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อันจะเป็นการสนองตอบต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่กำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำ และแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ที่ได้ปรับแนวความคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาแบบแยกส่วน ยึดถือเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแต่เพียงมิติเดียว มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายการพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 3) การศึกษา นับว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพและศักยภาพในการที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไป และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ สถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการที่จะขัดเกลาให้การศึกษาพัฒนาคน ซึ่งพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต. 2540 : 11) ได้กล่าวว่า การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพนั้น จะต้องพัฒนาที่จิตใจตลอดจนบุคลิกภาพเป็นสำคัญ เพราะจิตใจเป็นรากฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ หรือเจตนาเป็นไปตามเจตจำนงและสิ่งจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็สามารถควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่ง วันชัย ศิริชนะ (2540 : 3) ได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับสูงที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศที่สำคัญ รวมทั้งการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นอันจะเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถทางวิชาการระดับสูงในสาขาวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือและฐานกำลังอำนาจทางความรู้ ความคิด และเทคโนโลยีระดับสูงให้กับประเทศต่อไป การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่หล่อหลอมชีวิตจิตใจ และความสามารถของบุคคล โดยผ่านสถาบันที่สังคมสร้างขึ้น และด้วยความมุ่งหวังจะพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศนี้เอง ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบในการให้การจัดการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงแก่บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเช่น การจัดการศึกษาของสงฆ์ ที่ได้มีการพัฒนามาโดยตลอดด้วยมุ่งหวังในการที่จะจรรโลงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา และการให้โอกาสทางการศึกษาแก่พระภิกษุ

สามเณร หากแต่กระบวนการในการจัดการศึกษาของสงฆ์จะสัมฤทธิ์ได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข และปัจจัยหลายประการ ทั้งจากหลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมทั้งสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ที่มีภารกิจด้านการผลิตบัณฑิต งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม งานทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกัน ด้วยการถือหลัก “ผลิตบัณฑิตเพื่ออุทิศตน ร่วมพัฒนาคน พัฒนาชาติ ด้วยศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา” เพื่อสนองตอบต่อวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะสงฆ์และรัฐบาลมาเป็นเวลานานมากกว่า 5 ทศวรรษแล้ว (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542 : 9) โดยได้มีวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยตามลำดับ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนาสถาบันการศึกษาขั้นสูงขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2430 โปรดให้เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” และให้ตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย โดยมีสมเด็จพระวันรัต (ฑิต อุทยมหาเถร) เป็นนายกมหาธาตุวิทยาลัยรูปแรก ในกาลต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงถวายอาคาร “สังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย” เพื่อให้ใช้เป็นอาคารเรียน และโปรดให้เปลี่ยนนามจากมหาธาตุวิทยาลัยเป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2439 และดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยอย่างสมบูรณ์ ตามมติของพระมหาเถรแห่งคณะสงฆ์ไทย เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2490 โดยมี พระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทัตตมหาเถร) เป็นปฐมสภานายก เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี คณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรก และด้วยการทำงานอย่างจริงจังของคณะผู้บริหาร จึงทำให้มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพัฒนาการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง และด้วยอุดมการณ์อันแน่วแน่ มุ่งหวังจะให้พระสงฆ์ และคฤหัสถ์ ประยุกต์หลักธรรมเพื่อใช้กับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม เผยแผ่พุทธธรรมและให้บริการด้านวิชาการพุทธศาสนาแก่สังคม จึงทำให้รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ให้เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของรัฐบาล และเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษาตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 51ก ลงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2540 คือ “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร” ซึ่งให้

สามารถเปิดสอนได้ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์จนถึงระดับปริญญาเอก โดยรัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2542 : 11)

สำหรับการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดการศาสนศึกษา โดยเปิดหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ส่วนกลาง 5 คณะ ขยายไปสู่ภูมิภาคในลักษณะจัดตั้งเป็นวิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 4 แห่ง ห้องเรียน 13 แห่ง และพยายามขยายขอบข่ายการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกหลักสูตรที่กำหนดไว้ เพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการของผู้สนใจ ทั้งที่เป็นพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2545 : 45)

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนเท่าที่ผ่านมายังประสบปัญหาอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน รวมถึงด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พระนิสิตชั้นปีที่ 3 คณะพุทธศาสตร์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า หลักสูตร มีความเหมาะสมกับความต้องการของพระภิกษุสามเณร แต่มหาวิทยาลัยควรชี้แนะให้พระนิสิตได้มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตอย่างแท้จริง อาจารย์ผู้สอน ควรมีการปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะด้านวิธีการสอน ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีความจำเป็นอยู่มาก ควรที่จะมีการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ (พระมหาชัชวาล ชูตินธโร. สัมภาษณ์. 2546) และพระนิสิตชั้นปีที่ 3 คณะพุทธศาสตร์ ได้ให้ความเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรเพิ่มความเข้มข้นในด้านเนื้อหารายวิชาให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะส่วนมากจะเป็นรายวิชาที่พระนิสิตเคยได้ศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว อาจารย์ผู้สอนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอใช้ได้ ส่วนด้านกิจกรรม มหาวิทยาลัยควรลดการจัดกิจกรรมลงบ้าง เพราะจะทำให้เวลาเรียนของพระนิสิตมีความต่อเนื่องกัน ไม่หยุดเรียนบ่อย ๆ ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ควรปรับปรุงเรื่องการประกาศผลสอบ ควรให้รวดเร็วมากขึ้นกว่าเดิม (พระมหาชลยุทธ์ ชยวฑฺฒโน. สัมภาษณ์. 2546) ส่วนการสัมภาษณ์ พระนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ยังจำกัดเนื้อหาอยู่ในทางธรรมะมากเกินไป ในขณะที่ภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว นำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีพได้ไม่เพียงพอ ซึ่งถ้าเทียบกับหลักสูตรทางด้านวิชาชีพของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ มหาวิทยาลัยควรที่จะปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความหลากหลายทางด้านวิชาการมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาผู้ที่จบหลักสูตรไปแล้ว ยังต้องไปเรียนเพิ่มเติมในสาขาวิชาชีพอื่น เช่น ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนด้านอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำส่วนมากยังคงสอนในรูปแบบเดิม ๆ คือ มีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ นิสิตไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ส่วนอาจารย์พิเศษจะสอนดีทุกคน เพราะมีรูปแบบการสอนที่ดี ทำให้พระนิสิตมี

ความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียนมากขึ้น (พระมหาสุเมโธ ปุทฺธิญาโณ. สัมภาษณ์. 2546) และ พระนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ เอกการบริหารรัฐกิจ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนว่า กระบวนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีบรรยากาศในการเรียนไม่ค่อยหลากหลาย ไม่ค่อยมีการแข่งขันกันทางวิชาการเท่าไร อาจารย์ผู้สอนส่วนมากเป็นศิษย์เก่าของมหาจุฬาฯ ทั้งนั้น คือเป็นผู้ที่เรียนจบจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาฯ แล้ว ไปเรียนต่อที่ประเทศอินเดีย จบมาก็มาทำงานสอนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาฯ ส่วนการวัดและประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับที่พอใช้ได้ แต่ยังมีปัญหาอยู่ที่ระบบการแจ้งผลการสอบ ซึ่งยังช้าอยู่มาก (พระบุญเพ็ง ดวงมาลา. สัมภาษณ์. 2546) การสัมภาษณ์ พระนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า เนื้อหาวิชาของหลักสูตรในบางวิชามีหัวข้อที่ซ้ำกัน เช่น วิชาแกนพระพุทธศาสนา บางวิชาก็มีเนื้อหาซ้ำกับที่เคยเรียนในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม – บาลี ทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยสนใจเรียน เกิดความเบื่อหน่าย ไม่ค่อยเข้าเรียนบ้าง ด้านอาจารย์ผู้สอนโดยมากเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงมีแนวคิดคล้ายกันกับผู้เรียน ซึ่งบางท่านไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการสอน ส่วนอาจารย์พิเศษนั้น จะสอนทุ่มเทมากกว่าอาจารย์ประจำ ในส่วนของ การวัดและประเมินผลที่ใช้ระบบอิงกลุ่มนั้น ยังมีความคลาดเคลื่อนอยู่มาก ควรปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากกว่าที่เป็นอยู่ (พระมหาเจียง สุปัญญา. สัมภาษณ์. 2546) และจากการสัมภาษณ์ พระนิสิตชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับด้านหลักสูตรว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยเฉพาะการศึกษาวิชาสี่พครฐซึ่งเป็นที่ต้องการของพระนิสิตเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะต้องนำเอาเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่จำเป็นไปใช้ในการอบรมสั่งสอน เช่น การสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ การอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน การเข้าค่ายพุทธบุตร เป็นต้น ด้านอาจารย์ผู้สอนก็อยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอใช้ได้ ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน ยังมีอยู่ในจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอแก่ความต้องการของนิสิต การผลิตสื่อการเรียนการสอนมีน้อยมาก ทางด้านห้องสมุดของมหาวิทยาลัยก็มีหนังสือทางวิชาการไม่เพียงพอ และสื่อที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์และระบบอินเตอร์เน็ตยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการของนิสิต การเรียนการสอนส่วนใหญ่จัดอยู่แต่ในห้องเรียน กิจกรรมนอกห้องเรียนมีน้อยมาก จึงควรที่มหาวิทยาลัยจะต้องปรับปรุงให้มีการจัดกิจกรรมในส่วนนี้ให้มาก เช่น การศึกษาดูงานนอกสถานที่ที่นอกเหนือจากการไปปฏิบัติธรรมในช่วงปลายภาคการศึกษาที่ 2 (พระมหาวิเชียร วชิรปัญญา. สัมภาษณ์. 2546)

จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวความคิดของพระนิสิตต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิตในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียน

การสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า ผลการวิจัยนี้จะสามารถนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้บริหาร และคณาจารย์ในการพิจารณานำมาวางแผนการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิตใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล
2. เปรียบเทียบทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ วิทยฐานะเดิม ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ทำให้ทราบถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน สามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียนของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม และการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยให้ได้มาตรฐาน และมีความเป็นเลิศยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ใน 4 คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 1,580 รูป

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 อายุ จำแนกเป็น

1.1.1 น้อยกว่า 20 ปี

1.1.2 20 ปีขึ้นไป

1.2 วิทยฐานะเดิม จำแนกเป็น

1.2.1 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

1.2.2 เปรียญธรรม 5 ประโยค

1.3 ชั้นปีที่ศึกษา จำแนกเป็น

1.3.1 ชั้นปีที่ 1

1.3.2 ชั้นปีที่ 2

1.3.3 ชั้นปีที่ 3

1.3.4 ชั้นปีที่ 4

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่

1.4.1 ต่ำ

1.4.2 ปานกลาง

1.4.3 สูง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทักษะ** หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ ซึ่งจะมีแนวโน้มทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ทั้งลักษณะส่งเสริม คือ สนใจ พอใจ นิยมชมชอบ สนับสนุนและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และลักษณะต่อต้าน คือ ขัดแย้ง เบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่ร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตาม ในการวิจัยนี้หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของพระนิสิต ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร

2. **สภาพการจัดการเรียนการสอน** ในการวิจัยนี้หมายถึง ลักษณะหรือวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

2.1 **หลักสูตร** ในการวิจัยนี้ หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ตลอดจนเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดให้กับพระนิสิต เพื่อให้พระนิสิตได้เรียนรู้และพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2.2 **อาจารย์ผู้สอน** ในการวิจัยนี้ หมายถึง อาจารย์ผู้ทำหน้าที่ในการสอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้และมวลประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่สอนและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ รวมถึงการให้คำแนะนำปรึกษาในด้านการเรียนการสอนแก่พระนิสิต

2.3 **วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน** ในการวิจัยนี้ หมายถึง เทคนิค และวิธีการ ที่อาจารย์ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้กับพระนิสิต

2.4 **สื่อการเรียนการสอน** ในการวิจัยนี้ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่าง ๆ ที่ให้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 **การวัดและประเมินผล** ในการวิจัยนี้ หมายถึง วิธีการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจะแสดงออกมาเป็นตัวเลข เพื่อแสดงว่า พระนิสิตมีความรู้มากน้อยเพียงใด

3. **มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร** ในการวิจัยนี้ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ฝ่ายเถรวาท ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในกรุงเทพมหานคร เป็นสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตผู้รู้วิชาการชั้นสูง เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ทำการวิจัย ส่งเสริมและบริการวิชาการแก่สังคม รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

4. **พระนิสิต** ในการวิจัยนี้ หมายถึง พระภิกษุและสามเณร ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสถานภาพถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

5. **วิทยฐานะเดิม** ในการวิจัยนี้ หมายถึง วุฒิการศึกษาของพระนิสิตก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามระเบียบการรับสมัครนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2547 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (2) เปรียญธรรม 5 ประโยค

6. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** ในการวิจัยนี้ หมายถึง ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของพระนิสิตตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงเทอมปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.50 – 3.00 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.00 ขึ้นไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. พระนิสิตที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

2. พระนิสิตที่มีวิทยฐานะเดิมต่างกัน มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

3. พระนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกัน มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

4. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการในส่วนที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของการจัดการเรียนการสอน
2. ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน
3. องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน
 - 3.1 ด้านหลักสูตร
 - 3.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน
 - 3.3 ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 3.5 ด้านการวัดและประเมินผล
4. การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538

1. ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ โดยหลักสูตรจะมีสัมฤทธิ์ผลตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่จะส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดประสบการณ์ทั้งหลายให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2540 : 137) ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ การจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งนั้น จำเป็นต้องเริ่มจากการพิจารณาถึงจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแผนการสอนว่ามีจุดหมายหรือจุดประสงค์ที่สำคัญอย่างไร ผู้สอนในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน ควรจะได้พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่เห็นว่า จะก่อให้เกิดความรู้หรือประสบการณ์ และสามารถทำให้บรรลุจุดหมายหรือจุดประสงค์นั้น ๆ ได้ง่ายที่สุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายมากที่สุด ส่วน กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 48) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียน

การสอนทั้งสิ้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีหลักการในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง อภิชาติ กุลชา (2536 : 3) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่อาจารย์ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอน การเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษาในด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ ชลิต พุทธิรักษา (2531:2) กล่าวไว้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะ มุ่งเน้นในเรื่องหลักสูตร การจัดโปรแกรมวิธีสอน การจัดหาบุคลากรเข้าสอน การจัดตารางเรียนตาราง สอน ตลอดจนการนิเทศและการวัดและประเมินผล ส่วน วิภาภรณ์ บุญทา (2541:19) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรของผู้เรียน โดยมีการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระทำหรือเป็นผู้ ชักจูงผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการสอนที่อยู่ในรูปของปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับ ผู้เรียน ที่ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน

จากความหมายของการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การ จัด การเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถาบันการศึกษา หรือการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ในรูปของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการที่จะทำ ให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง

2. ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

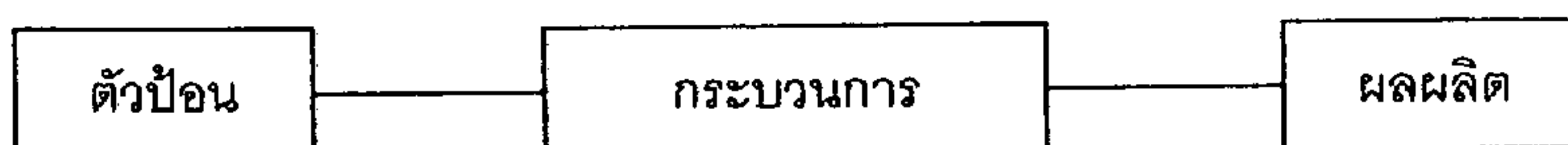
การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ได้พยายามที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มี ความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนด ให้มีแผนงานหลักในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยการเตรียมคนให้มีลักษณะ "มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้" และได้กำหนดให้มีการปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ โดยให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และมี เหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) นอกจากนั้นยังกำหนดให้ ผลิตและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนจัดให้มีสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอ ควรจัดหาอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ รวมทั้งซอฟต์แวร์ สำหรับการดำเนินงาน ด้านสารสนเทศเพื่อการศึกษาอย่างเพียงพอแก่สถานศึกษา โดยคำนึงถึงความพร้อมของบุคลากร เพื่อ ให้การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้นยังกำหนดให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมการสร้างสรรค์และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อ คอมพิวเตอร์ รวมทั้งสื่อผสม (Multimedia) ที่ผู้เรียนเข้าถึงบริการได้ง่าย ทั้งในรูปแบบของการซื้อ

การใช้ เช่น การส่งผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้สนุกหลากหลาย และกว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 71)

การจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะต้องรับผิดชอบและเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับคณาจารย์ให้คำแนะนำและประสานงาน เพื่อให้อาจารย์ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักถึงบทบาทภารกิจที่สำคัญของอาจารย์ เพื่อถ่ายทอดมวลประสบการณ์ ความรู้ความสามารถให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ ซึ่ง อารุง จันทวานิช (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2542) ให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการบริหารจัดการ กล่าวคือ หลักสูตร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่กว้าง ยืดหยุ่นและมีความเป็นสากลทัดเทียมมาตรฐานโลก มีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โลกปัจจุบันและอนาคต เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนด และพัฒนาหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและหลากหลายสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ที่เป็นจริงของชุมชนหรือสังคม กระบวนการเรียนการสอน จะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการสอนมุ่งการค้นคว้าหาความรู้ร่วมกันกับผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ร่วมประเมินผล การเรียนรู้ตนเอง กิจกรรมและสื่อสอดคล้องสัมพันธ์กัน และส่งผลต่อการพัฒนาและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน บทเรียนต้องท้าทายทางปัญญา คำถามต่าง ๆ ต้องพัฒนาทักษะการคิด อารมณ์ และความรู้สึก ให้โอกาสในการแสดงออกอย่างอิสระใช้เทคโนโลยีที่กว้างขวางเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีความรู้ความสามารถสูง สามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้อง เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีระบบการสรรหา การผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในอนาคต และมีกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยที่คุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนและสังคม รัฐบาลจึงกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในด้านการศึกษาไว้ โดยให้เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีการพัฒนารอบด้าน โดยเฉพาะมีคุณธรรมจริยธรรมและมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง จัดให้มีมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และระบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีมาตรฐานสู่ความเป็นเลิศ และนงเยาว์ ธาตรีสุทธิ (2529:8) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการเรียน

การสอนว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นงานหลักและเป็นหัวใจของสถานศึกษา เนื่องจากจุดประสงค์อันดับแรกในการตั้งสถานศึกษาก็เพื่อจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนงานอื่น ๆ เป็นการสนับสนุนให้งานวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงองค์ประกอบในการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีระบบและมาตรฐานมากขึ้น ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอน จึงประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตร ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้อาจจะไม่ครอบคลุมในการดูแลประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง จินตนา ยูนิพันธุ์ (นิษฐิศา ลีนะขุนนางกูร ; และคณะ. 2536 : 21 ; อ้างอิงจาก จินตนา ยูนิพันธุ์.2527.) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนที่สำคัญ มี 3 ประการ คือ ตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต ดังรูป

องค์ประกอบแรก ตัวป้อนในระบบการสอน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน ซึ่งกล่าวได้ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบการเรียนการสอนและจะขาดไม่ได้ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจถึงลักษณะของผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านความรู้ความสามารถ ความเชื่อ และพื้นฐานเดิม ความถนัดทางการเรียน ความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียน
2. ผู้สอน เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะเป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานในระบบการเรียนการสอนทุกขั้นตอน
3. หลักสูตร เป็นแนวทางที่ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่คาดหวังไว้
4. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่เสริมการสอนที่สำคัญของการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์โดยตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติ สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ สภาพห้องเรียน แหล่งวิทยาการ เวลาเรียน ฯลฯ

องค์ประกอบที่สอง กระบวนการดำเนินการ เป็นการนำตัวป้อนทั้งหมดซึ่งเป็นทรัพยากรที่ก่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนหรือวัตถุประสงค์รายวิชา
2. การกำหนดเนื้อหาวิชา

3. การดำเนินการสอน เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากซึ่งครอบคลุมวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการสอน

องค์ประกอบที่สาม ผลผลิต เป็นส่วนสุดท้ายของระบบการเรียนการสอน คือ ผู้เรียนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านความรู้ ทักษะและทักษะ ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ เป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวชี้บอกว่า ผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และเป็นส่วนสำคัญของระบบการเรียนการสอน อันจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้สอนได้นำไปปรับปรุงแก้ไขส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ตรงตามต้องการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางและมีความสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา การดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษาทุกอย่างก็เพื่อสนับสนุนงานวิชาการทั้งสิ้น อาจเปรียบเทียบได้ว่า งานวิชาการเป็นเสมือนหัวใจของสถานศึกษา จุดมุ่งหมายที่สำคัญของงานวิชาการ จึงมุ่งไปสู่การสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม และเป็นพลเมืองดี การที่สถานศึกษาจะทำหน้าที่และบทบาทดังกล่าวได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ก็ต่อเมื่อผู้บริหารได้มีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญต่องานวิชาการตลอดจนเข้าใจในขอบข่ายของงาน และภาระหน้าที่ของการบริหารวิชาการเป็นอย่างดีและถูกต้อง ซึ่ง นิพนธ์ กิनावงศ์ (อนุศักดิ์ สมิตสันต์. 2540 : 17 ; อ้างอิงจาก นิพนธ์ กิनावงศ์. 2523.) ได้จำแนกขอบเขตของงานวิชาการออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
2. งานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน
3. งานด้านการวัดและประเมินผล

ส่วน กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 57-58) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร โครงการศึกษา ประมวลการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดผู้สอนเข้าสอน การจัดแบบเรียน การจัดห้องสมุด การจัดทำคู่มือผู้สอน
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถาบัน

การศึกษาแต่ละแห่งจะต้องรับผิดชอบและเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับคณาจารย์ให้คำแนะนำและประสานงาน เพื่อให้อาจารย์ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักถึงบทบาทภารกิจที่สำคัญของอาจารย์ เพื่อถ่ายทอดมรดกประสบการณ์ ความรู้ความสามารถให้แก่บัณฑิต นักศึกษาอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องคอยตรวจตรา ควบคุมดูแลและรับผิดชอบงานทางด้านวิชาการทั้งหมด ซึ่งขอบข่ายของงานวิชาการได้มีการจำแนกออกเป็นหลายอย่างหลายประเภท แต่อย่างไรก็ตาม งานวิชาการ จะต้องครอบคลุมในเรื่องของการจัดกระบวนการบริหารวิชาการ การจัดและพัฒนางานวิชาการ รวมทั้งการส่งเสริมและควบคุมงานวิชาการในสถานศึกษาด้วย งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถาบัน เป็นงานที่สำคัญของสถาบัน เป็นงานที่มีผลต่อผู้เรียนโดยตรง ทั้งด้านคุณภาพ คุณสมบัติที่ต้องการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จริยธรรมและความรู้ความสามารถ ผู้บริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารวิชาการ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบของการเรียนการสอน

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความมุ่งหมายของสถาบัน จึงอาจสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้คือ

- 3.1 ด้านหลักสูตร
- 3.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน
- 3.3 ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 3.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ด้านหลักสูตร

หลักสูตร เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา นับว่าเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา เพราะเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับหลักสูตร ซึ่ง อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 37) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง รายวิชาหรือชื่อวิชาต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้สถานศึกษาหรือโรงเรียนและ

สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ได้แก่ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย ได้ใช้เป็นเอกสารสำคัญหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และเมื่อผู้เรียนได้ศึกษาเล่าเรียนจนครบรายการวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ครบถ้วนแล้ว ก็จะถือว่า ผู้นั้นได้เรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว และ กิติมา ปรีดีติลล (กิ่งแก้ว เขียมแจ่ม. 2542 : 21; อ้างอิงจาก กิติมา ปรีดีติลล. 2532.) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรโดยสรุปว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้สอน โดยกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาของความรู้และประสบการณ์ที่จะจัดให้กับผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ส่วน ทบวงมหาวิทยาลัย (2543 : 5) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพบว่า หลักสูตรที่ดีนั้น ควรมีจุดมุ่งหมาย 5 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมความเป็นคนสมบูรณ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะชีวิต และสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีความรู้เฉพาะด้านมุ่งเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา ความสามารถ เพื่อให้เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด
2. รู้คุณค่าของความคิด วิชาการและสรรพสิ่ง โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความลึกซึ้งทางปัญญาและรู้จักใช้ความคิดขั้นสูง
3. ส่งเสริมทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในสังคมข้อมูลข่าวสาร
4. ส่งเสริมการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. เพื่อพัฒนาความเป็นสากล ความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติในเชิงวิชาการ เนื้อหาและประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาสากลในการติดต่อสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ และอนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 42) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นเอง การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นการตอบคำถามว่า จะจัดการศึกษาเพื่ออะไร หรือในการจัดการศึกษานั้น เราต้องการให้ผู้ได้รับการศึกษามีคุณลักษณะอย่างไร นอกจากนี้ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2542 : 22) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่า เป็นการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรจะต้องนำวิชาการสาขาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ และเน้นความสัมพันธ์กับชีวิตให้มากขึ้น โดยหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและรับผิดชอบต่อสังคม และ ทบวงมหาวิทยาลัย (2543 : 7) ได้เสนอรูปแบบการบริหารหลักสูตรว่า หลักสูตรระดับปริญญาตรี ในสังคมยุคใหม่ ควรจะจัดให้ยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย เหมาะสมกับหลักการศึกษทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย และ การศึกษาตลอดชีวิต เช่น

- 1) จัดให้มีการศึกษาแบบเต็มเวลา (Full-time) และการศึกษาแบบไม่เต็มเวลา (Part-time) ในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะวิชาเอกที่เป็นที่ต้องการของสังคม การจัดการศึกษาแบบไม่เต็มเวลา

เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลจำนวนมาก ที่ต้องการกลับเข้ามาศึกษาหาความรู้หรือความชำนาญ เฉพาะทาง ได้ใช้เวลาบางส่วนระหว่างสัปดาห์เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งทำให้เกิดการศึกษาแบบต่อเนื่อง (Continuing Education) อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตไปในตัว

2) หลักสูตรมีความยืดหยุ่น เปิดให้มีการเทียบโอนหน่วยกิต หรือวิชาเรียนระหว่างสถาบัน (Credit / Course transfer) ทำให้หลักของการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต ได้รับการสนับสนุนเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากที่สามารถจบการศึกษา ระดับปริญญาตรีโดยการเรียนจากหลายสถาบัน ประชาชนมีโอกาเรียนในระดับอุดมศึกษา โดยมีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในเรื่องของเวลาและสถาบันน้อยลง ดังที่งานวิจัยของ พรเทพ ไทยรักษ์ (2539 : 183) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ทศนะของนักศึกษามหาบัณฑิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ทันสมัย และครอบคลุมในสาขาวิชาของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พนม หวัดสว่าง (2542 : 64) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านโครงสร้างของหลักสูตรควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านเนื้อหาหลักสูตร ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน

3) การใช้ระบบเทคโนโลยีการสอนแบบใหม่ จะช่วยให้หลักสูตรการเรียนการสอนสนองต่อความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียนที่หลากหลายมากขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – management learning) การศึกษาที่ยืดหยุ่นเกิดขึ้นได้หลายสถานที่และหลายวิธีการ รวมถึงการศึกษาทางไกลด้วย ซึ่งหลายสถาบันในต่างประเทศได้พัฒนาโปรแกรมที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual university) โดยใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) ดังที่งานวิจัยของ อรทัย บุญช่วย (2542 : 98) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ด้านหลักสูตร บางสาขาวิชาควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมถึงความต้องการของตลาดแรงงาน

เมื่อทราบถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ในการที่จะทราบถึงความคิดเห็นของผู้เรียนว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรนั้น ๆ อย่างไร ผู้สอนจะต้องรู้รายละเอียดของเนื้อหาวิชาที่จะบรรจุในหลักสูตรว่า มีเนื้อหาสาระสอดคล้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่ง ปรัชญา เวสารัชช์ (2545 : 3) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ ซึ่งเนื้อหาสาระในการเรียนการสอน ควรทันสมัย อาจารย์ผู้สอนต้องได้รับการศึกษาอบรมในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้ความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปว่า หลักสูตร ถือเป็นหัวใจหลักของสถาบันการศึกษา เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาหรือโรงเรียน และสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย ได้ใช้เป็นเอกสารสำคัญ หรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะเป็นตัวบ่งบอกว่า สถาบันการศึกษานั้น ๆ ได้จัดการศึกษาให้กับใคร และ เพื่ออะไร

ด้านอาจารย์ผู้สอน

ในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง นอกเหนือจากหลักสูตรที่ถือเป็นหัวใจหลักของสถาบันการศึกษาแล้ว ยังมีองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ อาจารย์ผู้สอน เพราะอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้นำหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติ หลักสูตรไม่ว่าจะเขียนได้ดีเพียงใด หากแต่อาจารย์ผู้สอนไม่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การจัดการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ ก็ย่อมจะไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ อาจารย์ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในบทบาทภารกิจของตน ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544 : 9) กล่าวว่า อาจารย์ผู้สอน ต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน พัฒนาตนเอง พัฒนาบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมาย เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ เข้าใจวิชาชีพในระดับอุดมศึกษา และปฏิบัติภารกิจให้ครบถ้วนทุกประการ เพื่อสร้างความเป็นเลิศในศาสตร์และความเป็นเลิศของบัณฑิต สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอ้าน (2529 : 10) ที่กล่าวว่า อาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพ ต้องเป็นผู้มีความรู้ในด้านวิชาการ มีการแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้า และสร้างความตื่นตัวที่จะพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการอยู่เสมอ หากขาดความรู้ทางวิชาการก็ถือว่า ขาดคุณสมบัติของการเป็นอาจารย์ และ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (สันสนีย์ ไปบน. 2545 : 29-31; อ้างอิงจาก วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2539.) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอน เพื่อเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษาและให้ข้อมูลความรู้ที่เพียงพอและชัดเจนแก่ผู้เรียน ผู้สอนจะต้องมีภาระหนักในการเตรียมตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้า อ่านและทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในประเด็นและเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งเตรียมข้อมูลและประสบการณ์อื่นที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทของผู้สอนไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไป ผู้สอนจึงเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียนหรือศูนย์การเรียน

1.3 การจัดทำแผนการสอน ผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์

การเรียนรู้ที่กำหนด ต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนจะต้องพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลแหล่งความรู้ ต่าง ๆ รวมถึงห้องเรียนหรือสถานที่ใดบ้างในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผล

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล การเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนรู้ผู้สอนต้องวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุม ทั้งส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และ ทักษะ (Skill) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมทุกครั้ง

2. บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Adviser)

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager)

2.3 การเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (Active Participant)

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor)

2.5 การเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ(Feedback)

3. บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ผู้สอนต้องดำเนินการ เพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ผู้สอนควร เตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ ครอบคลุมทุกด้านโดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมงาน(Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้ นอกจากผู้สอนจะ เป็นผู้วัดและประเมินผลแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัด และประเมิน ตนเองและกลุ่มด้วย และปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (วันเพ็ญ เพชรรัตน์. 2542 ; 18 ; อ้างอิงจาก ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535.) กล่าวถึงผู้สอนไว้ว่า การเป็นผู้สอนที่ดีหรือผู้สอนตามอุดมการณ์ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีคุณธรรมและมีความสามารถในการปฏิบัติได้ ความรู้ทางวิชาการของผู้สอน ต้องเป็นความรู้ที่จริงทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งจากงานวิจัยของ บาติستا (ลักษมี พันธุ์ธโนโสภณ. 2546 : 23 ; อ้างอิงจาก Batista. 1976 : 257) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของผู้สอนที่ดี จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอน พบว่า พฤติกรรมของผู้สอนที่ดีประกอบด้วย การเป็นผู้ที่มีความรู้ใน เนื้อหาวิชาที่ทันสมัย มีความรู้ความสามารถในการเขียนบทความและสิ่งพิมพ์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน มีความรู้ในวิธีประเมินจุดมุ่งหมายของ

วิชาอย่างเหมาะสม มีคุณธรรมในวิชาชีพ เป็นผู้ที่ทำงานด้วยการให้บริการกับสถาบันและชุมชน ให้บริการทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนผู้สอน นิสิต นักศึกษา และสถาบัน สอดคล้องกับ กรีนวูด และคนอื่น ๆ (นันทิยา ฌิวงาม. 2540 : 40 ; อ้างอิงจาก Greenwood and Others.1974 : 141-143) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา จากการประเมินของอาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร พบว่า มีองค์ประกอบเกี่ยวกับ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ 8 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการสอน วิธีการสอนที่ทันสมัย ความรับผิดชอบ ความเป็นกันเองกับนิสิต การยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิต มีเทคนิคการวัดผล มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ และเข้าใจปัญหาของนิสิต

นอกจากนี้ สมสุข ธีระพิจิตร (2544 : 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนไว้ว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพ (Excellence in Teaching) หมายถึงการที่ผู้สอนมีความสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ผู้สอนได้อย่างดีที่สุด การที่ผู้สอนจะมีประสิทธิภาพในการสอนมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในหน้าที่ของตนในการที่จะพัฒนาเสริมสร้างการเรียนรู้ และได้กล่าวถึงคุณภาพหรือลักษณะบางประการที่ผู้สอนสามารถเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการเป็นผู้สอนได้ด้วยตนเอง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ

1. จิตวิทยาทั้งสำหรับผู้สอนและผู้เรียน
2. ธรรมชาติและความหมายของกระบวนการในการสอน
3. ความต้องการความสนใจและความสามารถในการทำงานของผู้เรียน
4. ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และยังคงสนใจศึกษา ค้นคว้าในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ที่มีมองโลกอย่างกว้างขวาง ช่างสังเกต คิดอย่างมีเหตุในสาขาวิชาต่าง ๆ มีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ ในจรรยาบรรณวิชาชีพสูง

ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง เทคนิค วิธีดำเนินการต่าง ๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ในการถ่ายทอดมโนทัศน์ ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะและเจตคติจากหลักสูตรไปสู่ผู้เรียน โดยมีแผนการสอนเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่ง กาญจนา เกียรติประวัติ (2542 : 134) ได้ให้ความหมายของวิธีการสอนว่า วิธีสอน หมายถึงวิธีการที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการใช้เทคนิคการสอนเนื้อหาวิชา และสื่อการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอน สอดคล้องกับ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 95)

ที่กล่าวว่า วิธีสอน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และ สมสุข อีระพิจิตร (2544 : 8) ให้ความหมายของวิธีสอนว่า วิธีสอน (Method of Teaching) หมายถึง วิธีการที่จะใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้รับและพัฒนาความรู้ ทักษะ นิสัยและเจตคติ อันเป็นกระบวนการอย่างมีแบบแผนในการให้หรือแสดงเนื้อหาความรู้หรือทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการสอนนั้นผู้สอนอาจจะมีวิธีการกลยุทธ์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรียกว่า เทคนิคการสอนเพื่อช่วยให้การสอนของตนมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากงานวิจัยของกิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม (2542 : 72) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษาพบว่า ด้านวิธีสอน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และผู้วิจัยเสนอแนะว่า ผู้สอนควรนำเอาเทคนิคการสอน จิตวิทยาการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชามาประกอบการสอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ประคอง บุญเจิม (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ปีการศึกษา 2535 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า อาจารย์ควรมีการควบคุมอารมณ์ในขณะที่ทำการสอน ใช้ถ้อยคำสุภาพ มีความรับผิดชอบ ให้ความเป็นกันเองกับผู้เรียน และจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน โดยการจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น และงานวิจัยของ อุไรวรรณ วรรณศิลป์ (2540 : 82-97) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการเรียนของนักศึกษาภาคสมทบหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน พบว่า ผู้สอนที่ใช้เทคนิคการสอนที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ผลการเรียนของนักศึกษาแตกต่างกัน

ส่วน จินตนา สุขมาก (2530 : 191 –211) ได้อธิบายวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบบรรยาย หมายถึง การสอนที่ผู้สอนได้เตรียมการศึกษาคำรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทเรียนที่จะสอนจากตำราเรียน หนังสือต่าง ๆ มาเป็นอย่างดี เพื่อนำมาบรรยายให้ผู้เรียนฟัง
2. วิธีสอนแบบอนุมัย เป็นการสอนให้ผู้เรียนได้รู้หลักกฎเกณฑ์ นิยาม ทฤษฎีโดยทั่วไปก่อนแล้วจึงทำการพิสูจน์ให้เห็นความจริง
3. วิธีสอนแบบอุปมัย คือทำการสอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ หลักการข้อเท็จจริงหรือข้อสรุป
4. วิธีสอนแบบทดลอง เป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยวิธีการปฏิบัติในห้องทดลอง
5. วิธีสอนแบบโครงการ เป็นวิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่เป็นปัญหาตามสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวันโดยเน้นผลงานของผู้เรียนที่กระทำได้เป็นผลสำเร็จ
6. วิธีสอนแบบนาฏการ คือ การแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น

การสอนนาฏศิลป์ ลีเก โขน เป็นต้น

และอนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 148 –149) ได้นำวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาจัดประเภทตามลักษณะเฉพาะได้ 2 แบบ คือ

1. วิธีสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ วิธีสอนที่ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนโดยการทบทวน เป็นต้น

2. วิธีสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะให้คำแนะนำ ซึ่งได้แก่ วิธีสอนแบบทดลอง วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นต้น

นอกจากนี้ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (คันสนีย์ ไปบน. 2545 : 19 ; อ้างอิงจาก วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2539.) ได้เสนอหลักการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ได้พูดคุย ปรึกษา หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ โดยผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

4. เน้นกระบวนการ (Process) ควบคู่กับผลงาน (Product) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

5. เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้ในชีวิตรประจำวัน

สรุปได้ว่า วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ มวลประสบการณ์ ทักษะและเจตคติไปสู่ผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้เลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอนและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักพัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการคัดเลือกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะ กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร สามารถตอบสนองความสนใจของผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพและอุปนิสัยของผู้เรียนให้เหมาะสม

ด้านสื่อการเรียนการสอน

ในการปฏิบัติงานสอนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น สื่อการสอนมีบทบาทในการเป็นตัวกลางที่ให้ ข้อมูลความรู้ จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้สอนจะต้องใช้สื่อการสอน ให้ตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด นอกจากนี้ นั้น ผู้สอนสามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ระบบ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ช่วยในการค้นหาข้อมูลเป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะช่วยให้ ประหยัดเวลาและแรงงาน ทั้งยังช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จได้ดีอีกด้วย ซึ่ง กรมวิชาการ (2545 : 1) ได้กล่าวว่า สื่อ เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า medium แปลว่า ระหว่าง หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่ บรรจุข้อมูล เพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อมีการนำสื่อมาใช้ในการ กระบวนการเรียนการสอน ก็เรียกสื่อเหล่านั้นว่า สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 180) ที่ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง สิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ ที่ผู้สอน และผู้เรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการสอน ตลอดจนกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของสื่อการเรียนการสอนที่มี ต่อกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้ คือ

1. ช่วยจัดและเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น
2. ช่วยให้ผู้สอนจัดเนื้อหาที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน
3. ช่วยให้ผู้สอนแนะนำและควบคุมผู้เรียนให้มีพฤติกรรมในทางที่พึงปรารถนา
4. ช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ในรูปแบบต่าง ๆ
5. ช่วยให้ผู้สอน ๆ ได้ตรงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
6. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
7. ช่วยให้ผู้สอน ๆ ได้รวดเร็ว ประหยัดเวลา และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ส่วน กิดานันท์ มลิทอง (2531: 75-76) กล่าวว่า สื่อการสอนในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและประหยัดเวลา ช่วยถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องราวที่ผู้สอน ๆ ได้อย่างรวดเร็วและจำได้อย่างถาวร สบาย ผู้สอน จึงควรรู้จักใช้สื่อการสอน และเทคนิควิธีที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียน และเกิดประสิทธิผล ในการเรียน ซึ่งจากงานวิจัยของ พรเทพ ไทยรักษ์ (2539 : 184) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะของนักศึกษา มหาบัณฑิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น พบว่า ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน นักศึกษามีความเห็นต่อการบริการของ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับกลาง โดยเห็นว่า

ห้องสำหรับการค้นคว้ายังไม่ดีพอ หนังสือสำหรับอ้างอิงยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเก่า และเวลาในการเปิดบริการไม่เหมาะสมกับการให้บริการแก่นักศึกษา สอดคล้องกับ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2540 : 75-82) ที่ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านการบริการของมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตมีความต้องการการบริการจากหอสมุดกลางในระดับสูงสุด คือต้องการสื่อและสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย การจัดหาคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ควรมีไว้ในห้องสมุด รวมทั้งปรับระบบห้องสมุดให้ทันสมัย ส่วน พรศรี โรจน์เมธี (2540 : 72) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาบัญชี พบว่า ปัญหาด้านสื่อการสอนวิชาบัญชี เป็นปัญหาในระดับมาก และเป็นปัญหาสูงสุด คือ งบประมาณในการจัดหาและจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาบัญชี และสื่อการสอนที่มีอยู่ล้าสมัย ขาดชุดชุดโทรม ไม่มีประสิทธิภาพและมีจำนวนไม่พอกับนักศึกษา และเดอลูกา (Deluca. 1991 : 9 -12) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมแก้ปัญหาในการสอนวิชาเทคโนโลยีศึกษา พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ในด้านวิธีการสอน ผู้สอนควรใช้สื่อประกอบในการสอน ผู้สอนจะเป็นผู้นำเอาวิธีต่าง ๆ ไปใช้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545 : 2-3) ได้จำแนกประเภทของสื่อการเรียนรู้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่าง ๆ โดยใช้ตัวหนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายชนิด ได้แก่ เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ฯลฯ

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุหรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น แถบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้ สื่อเทคโนโลยียังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเตอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

3. สื่ออื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวไปแล้ว ได้แก่

- 3.1 บุคคล หมายถึงบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ไปสู่บุคคลอื่น เช่น บุคลากรในห้องปฏิบัติการ แพทย์ ตำรวจ นักธุรกิจ เป็นต้น

- 3.2 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ ปรากฏการณ์ ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

- 3.3 กิจกรรม / กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดขึ้น เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด

การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น บทบาทสมมติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ เกม เพลง เป็นต้น

3.4 วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สถิติ รวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือช่าง เป็นต้น

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการสอนตลอดจนกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ และกิจกรรม ผู้สอนจะต้องรู้จักการเลือกใช้สื่อ และประเภทของสื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ในการสอน ผู้สอนอาจจะใช้สื่อเพียงอย่างเดียวหรืออาจใช้สื่อร่วมกันหลาย ๆ อย่าง ในรูปแบบของสื่อประสมก็ได้ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของบทเรียนและวัตถุประสงค์ของการใช้ เพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน การสอนที่สมบูรณ์ จะต้องเริ่มที่การตั้งจุดมุ่งหมายของการสอน การเตรียมเนื้อหา กิจกรรมและสื่อในเรื่องที่จะสอน สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ลงมือสอน วัดและประเมินผลการเรียนการสอน นอกจากนี้ การวัดและประเมินผล เป็นการทำให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และยังใช้ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ให้ดีขึ้นได้อีกด้วย การวัดและประเมินผลเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ซึ่งการเรียนการสอนจะได้ผลดีเพียงไร หรือบรรลุจุดหมายหรือไม่นั้น ย่อมทราบได้จากการวัด หรือการประเมินผล ซึ่ง อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 246-247) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น การวัด และประเมินผล เป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ในขณะเดียวกันการวัดและประเมินผลยังช่วยให้ผู้บริหารสถาบัน การศึกษา และผู้สอนได้เห็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน สื่อการสอนและพัฒนาหลักสูตรอีกด้วย ดังที่ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535 : 1) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิคและวิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อศึกษาค้นหา หรือตรวจสอบคุณลักษณะของบุคคล ผลงาน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของ หรือบุคคลที่ต้องการศึกษา และ ภัทรา นิคมานนท์ (2538 : 8-9) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัด มาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อมูลสรุป ตัดสิน ประเมินค่า หรือ ตีราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วน อนันต์ ศรีโสภ (อาภาภรณ์ เทียนขาว

2544 : 25 ; อ้างอิงจาก อนันต์ ศรีโสภา. 2540.) กล่าวถึงการวัดผลการศึกษาว่า เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพราะผลของการวัดผล จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของผู้สอนและนักการศึกษา เพื่อให้ปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผล หลักสูตร แบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการวัดระบบบริหารจัดการทั่วไปของสถานศึกษา และนอกจากนี้ ยังช่วยปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของผู้สอนให้ถูกวิธียิ่งขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลักษณะพิเศษ (2547 : 87) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาชีววิทยาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษามีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาทราบเกณฑ์การวัดและประเมินผลจากอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชา อีกทั้งมีการแจ้งให้นักศึกษาทราบผลการสอบแต่ละครั้งทำให้สามารถปรับปรุง แก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเพื่อพัฒนาการเรียนให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ อัจฉราวรรณ ศรีโกมุท (2542 : 102) ที่ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาด้านวิชาการในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า นักศึกษามีความเห็นด้านการวัดและประเมินผลว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก

นอกจากนี้ พิตร ทองชั้น (กิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม. 2542 : 32 ; อ้างอิงจาก พิตร ทองชั้น. 2524.) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวัดผลอย่างกว้าง ๆ ว่า มีความสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้ทราบว่า ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การวัดทำให้ทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไร
2. เพื่อการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน
3. เพื่อการประเมินผล การวัดผลจะต้องมีการประเมินผลทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนเป็นที่พอใจ หรือตรงเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนของนักวิชาการดังกล่าวสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เป็นกลไกที่ต่อเนื่องกันของการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งยังใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน และการสอนของผู้สอนให้ดีขึ้น จำเป็นที่ผู้บริหารและผู้สอน จะต้องทำความเข้าใจในระเบียบของการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะเป็นวิธีการพิจารณาตัดสินความสามารถของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ช่วยให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนดีขึ้น รวมถึงทำให้ผู้สอนทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนของตน ดังนั้น หลักสูตร การสอน การวัดผล จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอน และมีความเกี่ยวโยงกันโดยตลอด

4. การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ ดำเนินการจัดการศึกษาวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ได้ปฏิบัติภารกิจด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มาเป็นระยะเวลากว่า 1 ศตวรรษ การบริหารงานยึดหลักการกระจายอำนาจ การปกครองตนเองตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีความเป็นอิสระคล่องตัว มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูง สามารถพัฒนาองค์กรและระบบงานที่เหมาะสมกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประหยัด โดยให้การตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการส่วนใหญ่สิ้นสุดอยู่ในระดับสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้มีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (รายงานประจำปี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2545-2546 : 23)

การจัดองค์กร

มหาวิทยาลัยได้จัดองค์กรการบริหารงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 โดยมีองค์กรทำหน้าที่กำกับดูแลด้านนโยบาย และการบริหารงานของมหาวิทยาลัยและองค์กรเพื่อกลั่นกรองงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

สภามหาวิทยาลัย เป็นองค์กรสูงสุด ทำหน้าที่ในการกำหนดและกำกับดูแลนโยบาย

สภาวิชาการ ทำหน้าที่กลั่นกรองงานด้านวิชาการ

คณะกรรมการบริหารงานบุคคล ทำหน้าที่กลั่นกรองงานด้านบริหารงานบุคคล

คณะกรรมการการเงินและทรัพย์สิน ทำหน้าที่กลั่นกรองงานด้านงบประมาณการเงิน

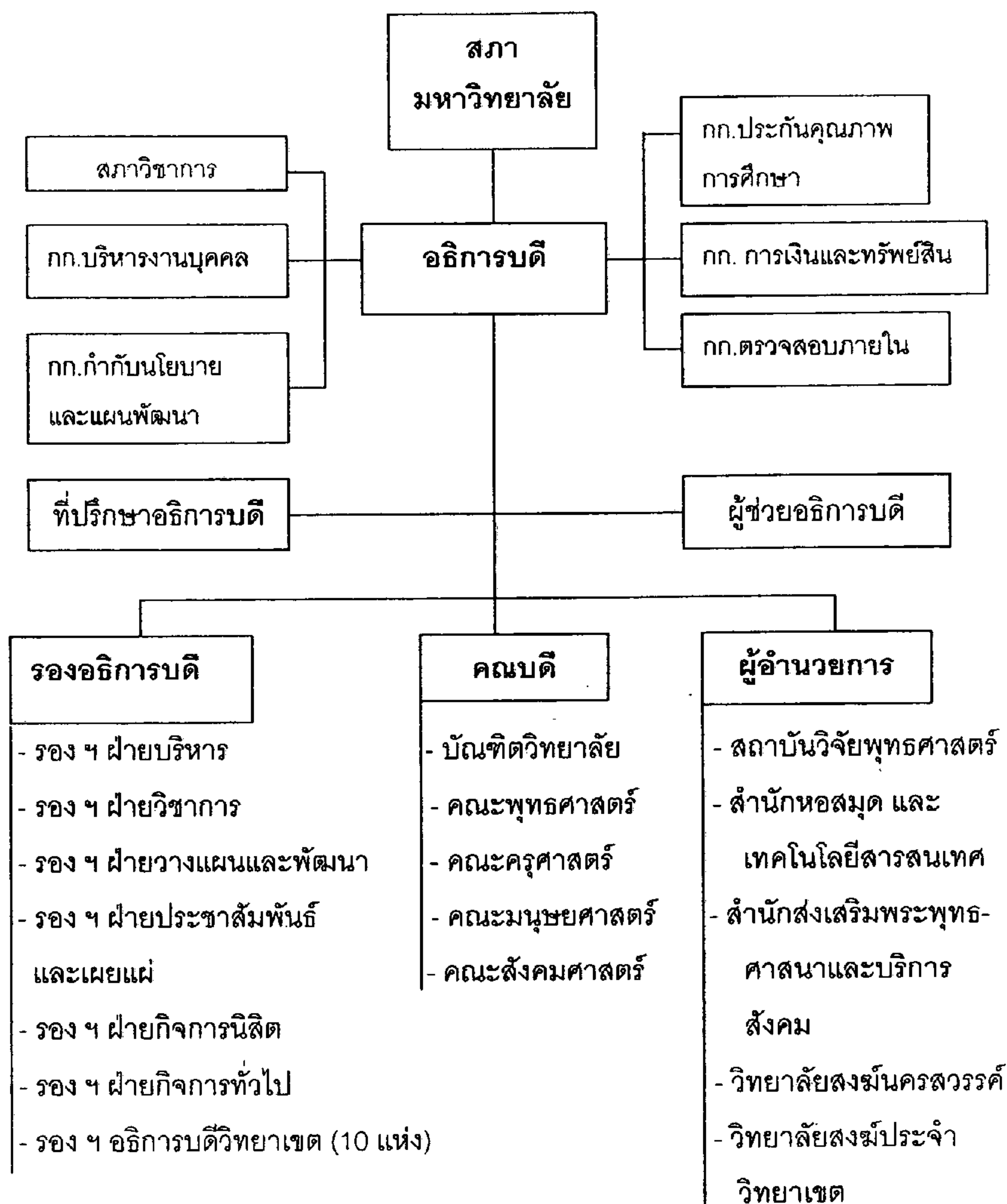
และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

คณะกรรมการกำกับนโยบายและแผนพัฒนา ทำหน้าที่กลั่นกรองนโยบาย และแผน

พัฒนาของมหาวิทยาลัย

อธิการบดี เป็นผู้ดูแล สั่งการ ให้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

และมีโครงสร้างการบริหารงานในส่วนกลาง ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร

ที่มา : คู่มืออนิสิตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2548 : 4

การจัดส่วนงาน แบ่งส่วนงานและฝ่าย ดังนี้

1. การจัดตั้งส่วนงาน ระดับสำนักงาน วิทยาเขต บัณฑิตวิทยาลัย คณะ สถาบัน วิทยาลัยหรือเทียบเท่า 45 ส่วนงาน

2. การแบ่งส่วนงาน ระดับกอง สำนักงานคณบดี ภาควิชา ส่วนหรือเทียบเท่า 3 ส่วนงาน

3. ฝ่าย หรือเทียบเท่า 146 ฝ่าย

งานจัดการศาสนศึกษา

ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

พ.ศ.2432 พัฒนาหลักสูตรต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา เพื่อปรับเนื้อหาพื้นความรู้ของผู้เรียนให้พร้อมสำหรับศึกษาในระดับอุดมศึกษา

พ.ศ.2490 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรคณะพุทธศาสตร์ให้เข้ากับระบบสากล โดยได้นำระบบทวิภาค (Semester) และระบบหน่วยกิต มาใช้หลักสูตรคณะพุทธศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ภาควิชา จำนวน 211 หน่วยกิต

พ.ศ. 2526 ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรทุกคณะให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย หลักสูตรของคณะพุทธศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ แบ่งโครงสร้างหลักสูตรออกเป็น 4 ภาควิชา 150 หน่วยกิต ส่วนหลักสูตรคณะครุศาสตร์ แบ่งโครงสร้างหลักสูตรออกเป็น 4 ภาควิชา 152 หน่วยกิต

พ.ศ. 2530 พัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต 4 สาขาวิชาโครงสร้างหลักสูตร 48 หน่วยกิต

พ.ศ. 2536 ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ พ.ศ.2529 โครงสร้างหลักสูตรของคณะพุทธศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ภาควิชา 150 หน่วยกิต ส่วนโครงสร้างหลักสูตรคณะครุศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ภาควิชา 152 หน่วยกิต

พ.ศ. 2538 สภามหาวิทยาลัย อนุมัติให้ใช้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ซึ่งปรับปรุงมาตั้งแต่ พ.ศ.2536 เป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543 : 43)

5. หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538

ปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาขึ้น เพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายชัดเจนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนา สำหรับประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ อันจะอำนวยประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการพัฒนาสังคม

2. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา สำหรับพัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลในด้านกายภาพ สังคม จิตใจและสติปัญญา (รายงานประจำปี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2545-2546 : 3)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แบ่งส่วนงานของมหาวิทยาลัยออกเป็น 45 ส่วนงาน เพื่อให้รองรับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้ปรับลดภาควิชาของทุกคณะ จาก 4 ภาควิชา เหลือ 3 ภาควิชา คือ คณะพุทธศาสตร์ ภาควิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา ภาควิชาบาลีและสันสกฤต คณะครุศาสตร์ ภาควิชาปริยัติธรรมและจริยศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาต่างประเทศ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ และภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และได้ปรับปรุงพัฒนานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) และ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) ดังนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วย

1. คณะพุทธศาสตร์ เปิดสอน 5 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	2) สาขาวิชาพระอภิธรรม
3) สาขาวิชาภาษาสันสกฤต	4) สาขาวิชาปรัชญา
5) สาขาวิชาศาสนา	

2. คณะครุศาสตร์ 5 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา	2) สาขาวิชาสังคมศึกษา
3) สาขาวิชาการสอนภาษาไทย	4) สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ
5) สาขาวิชาจริยศึกษา	

3. คณะมนุษยศาสตร์ 4 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชาภาษาไทย	2) สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา
3) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ	4) สาขาวิชาจิตวิทยา

4. คณะสังคมศาสตร์ 3 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชารัฐศาสตร์	2) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

3) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต เปิดสอน 4 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	2) สาขาวิชาปรัชญา
- หลักสูตรภาษาไทย	
- หลักสูตรนานาชาติ	
3) สาขาวิชาธรรมนิเทศ	4) สาขาวิชาภาษาบาลี

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต เปิดสอน 2 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	2) สาขาวิชาปรัชญา

(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. คู่มือพระนิสิตปริญญาตรี. 2548 : 8 – 9)

การจัดและวิธีการศึกษาระดับปริญญาตรี

1. การเรียนการสอน ได้กำหนดแผนการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีชื่อเรียกแผนการสอนตามสาขาวิชาและวิชาเอกที่เลือกศึกษา
2. เวลาเรียน การจัดเวลาเรียนในมหาวิทยาลัยใช้ระบบการศึกษาแบบทวิภาค (Semester Credit System) โดยแบ่งเวลาการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ
 - (1) ภาคการศึกษาที่ 1 มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์
 - (2) ภาคการศึกษาที่ 2 มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์
 นอกจากนั้น จะจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน ต่อจากภาคการศึกษาที่ 2 อีก 1 ภาคการศึกษา ก็ได้โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 6 สัปดาห์ แต่ให้เพิ่มชั่วโมงการเรียนในแต่ละรายวิชาให้เท่ากับภาคปกติ (ภาคการศึกษาฤดูร้อน เป็นภาคการศึกษาที่ไม่บังคับ)

3. การสำเร็จการศึกษา นิสิตผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1.1 สอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตรที่เข้าศึกษา ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 เท่าของเวลาการศึกษาตามหลักสูตร และมีค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00
- 1.2 ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติ ตามระเบียบมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการฝึกภาคปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- 1.3 ไม่มีพันธะอื่นในกับมหาวิทยาลัย

และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ.2542 หมวดที่ 3 การวัดและประเมินผลการศึกษา พอสรุปได้ ดังนี้

ข้อที่ 30 ให้มีการวัดผลการศึกษาทุกรายวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนไว้แต่ละภาคการศึกษา

ข้อที่ 32 นิสิตมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนเรียนไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด ในภาคการศึกษานั้น จึงจะมีสิทธิเข้าสอบในรายวิชานั้น

ข้อที่ 31 การวัดผลการศึกษา อาจกระทำได้หลายวิธีในระหว่างการศึกษาจะมีการสอบทุกรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ในภาคการศึกษานั้น ถ้ารายวิชาใดไม่มีการสอบให้คณบดีหรือผู้อำนวยการวิทยาลัย ประกาศให้นิสิตทราบก่อนลงทะเบียนในภาคการศึกษานั้น

ข้อที่ 33 การวัดผลในแต่ละรายวิชานั้น ให้มีผลการศึกษาระดับ (Grade) และ ค่าระดับ (Grade-Point) ดังนี้

ผลการศึกษา	ระดับ	ค่าระดับ
ดีเยี่ยม	A	4.0 (90 – 100)
ดีมาก	B+	3.5 (85 – 89)
ดี	B	3.0 (81 - 84)
ค่อนข้างดี	C+	2.5 (75 – 80)
พอใช้	C	2.0 (71 - 74)
ค่อนข้างพอใช้	D+	1.5 (65 - 70)
อ่อน	D	1 (60 – 64)
ตก	F	0 ต่ำกว่า 60

ทั้งนี้ เกณฑ์คะแนนต่ำสุดที่ถือว่าผ่านในรายวิชานั้น ๆ คือ ระดับ D

ข้อ 34 การให้ระดับ F ให้กระทำในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

34.1 นิสิตเข้าสอบและสอบตก

34.2 นิสิตขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณบดี หรือผู้อำนวยการวิทยาลัย

34.3 นิสิตไม่มีสิทธิเข้าสอบ ตามข้อ 32

34.4 นิสิตไม่แก้ผลการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ (I)

34.5 นิสิตกระทำผิดระเบียบการสอบไล่และได้รับการตัดสินให้สอบตก

ข้อ 35 นอกจากการวัดผลเป็นระดับตามข้อ 33 แล้ว รายงานผลการศึกษาอาจแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์ อื่นอีก ดังนี้

สัญลักษณ์	ผลการเรียน
I (Incomplete)	ไม่สมบูรณ์
S (Satisfactory)	สอบได้ไม่กำหนดระดับ
U (Unsatisfactory)	สอบตกไม่กำหนดระดับ
W (Withdrawn)	ถอนรายวิชาที่ศึกษา

Au (Audit)

ศึกษาโดยไม่นับหน่วยกิต

(คู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2548 : 53 - 54)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น โดยเฉพาะในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีหลักการในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพนั้น อาจารย์ผู้สอนต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงการสอนสอดแทรกในด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังจะให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และด้านสังคมในตัวของผู้เรียน และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวนทั้งหมด 1,580 รูป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 317 รูป ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของยามาเน่ (Yamane, 1967 : 886 –887) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากนั้นได้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) ตามชั้นปีที่ศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ชั้นปี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	404	82
2	376	75
3	380	76
4	420	84
รวม	1,580	317

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต ผู้วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามตามวิธีของไลเคิร์ท (Likert) จากหลักการสร้าง และวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ของ ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ (2528 : 143)
3. ศึกษาแบบสอบถาม จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของ กิ่งแก้ว เอี่ยมแจ่ม (2542 : 85 - 95) ; พระมหาสุพิน ชินะปัด (2546 : 119 - 127) ; สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ (2544 : 85 - 91) ; และลักษมี พันธุ์ธโนโสภณ (2546 : 93 - 113) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. นำข้อมูลจากข้อ 1 - 3 มาสร้างแบบสอบถาม เรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต รวมจำนวน 57 ข้อ เสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาบัตร เพื่อตรวจสอบในด้านภาษา เนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (ภาคผนวก ข) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นนำเสนอคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาบัตรพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความถูกต้อง
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับพระนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 รูป ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีหาค่าร้อยละ 25 กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยการทดสอบที่ (t-test) เลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 1.71 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ข้อคำถามทั้งสิ้น จำนวน 57 ข้อ ได้แก่ ด้านหลักสูตร จำนวน 12 ข้อ ด้านอาจารย์ผู้สอน จำนวน 15 ข้อ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 12 ข้อ ด้านสื่อการเรียนการสอน จำนวน 9 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 9 ข้อ
7. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach. 1984 : 160) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9757

ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต ใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของไลเคิร์ต (Likert) โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 - 5.00 หมายถึง พระนิสิตมีทัศนะว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.20 หมายถึง พระนิสิตมีทัศนะว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 - 3.40 หมายถึง พระนิสิตมีทัศนะว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 - 2.60 หมายถึง พระนิสิตมีทัศนะว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.80 หมายถึง พระนิสิตมีทัศนะว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงอธิการบดี และคณบดีคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ แบบสอบถามส่งไปจำนวน 317 ฉบับ ได้รับคืน และมีความสมบูรณ์ 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรอายุ และวิทยฐานะเดิม ใช้การทดสอบที (t – test) ส่วนตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') (Ferguson. 1981 :190-308)
4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบปลายเปิด นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางแจกแจงความถี่ เพื่อใช้ประกอบในการอภิปรายผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าความถี่ (Frequency)

1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.3 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

1.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยการทดสอบที (t - test) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1984 :160)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบที (t - test)

3.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') (Ferguson. 1981 : 190-308)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนพระนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ระดับขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และ
หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน วิเคราะห์
โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน
จำแนกตามตัวแปร อายุ และวิทยฐานะเดิม วิเคราะห์โดยการทดสอบที ส่วนตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา และ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว ในกรณีที่พบ
ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

ตอนที่ 4 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียน
การสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน
จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการนำเสนอในรูปตารางแจกแจงความถี่และนำเสนอในเชิงบรรยาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และ
หาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	56	17.7
20 ปีขึ้นไป	261	82.3
รวม	317	100.0
2. วิทยฐานะเดิม		
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	241	76.0
เปรียญธรรม 5 ประโยค	76	24.0
รวม	317	100.0
3. ชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	81	25.5
ชั้นปีที่ 2	75	23.7
ชั้นปีที่ 3	75	23.7
ชั้นปีที่ 4	86	27.1
รวม	317	100.0
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ต่ำ	22	6.9
ปานกลาง	121	38.2
สูง	174	54.9
รวม	317	100.0

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 317 รูป อายุ 20 ปีขึ้นไป
จำนวน 261 รูป (ร้อยละ 82.3) อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 56 รูป (ร้อยละ 17.7) มัธยมศึกษา
ตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 241 รูป (ร้อยละ 76.0) เปรียญธรรม 5 ประโยค จำนวน 76 รูป
(ร้อยละ 24.0) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 81 รูป (ร้อยละ 25.6) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 75 รูป (ร้อยละ 23.7)
ชั้นปีที่ 3 จำนวน 75 รูป (ร้อยละ 23.7) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 86 รูป (ร้อยละ 27.1) ผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนสูง จำนวน 174 รูป (ร้อยละ 54.9) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง จำนวน 121 รูป
(ร้อยละ 38.2) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 22 รูป (ร้อยละ 6.9)

อนันต์ เกตุไฉ่

ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3 - 12

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน

สภาพการจัดการเรียนการสอน	พระนิสิต (n = 317)		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านหลักสูตร	3.67	0.62	มาก
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.54	0.65	มาก
3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.34	0.73	ปานกลาง
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.04	0.91	ปานกลาง
5. ด้านการวัดและประเมินผล	3.50	0.73	มาก
รวม	3.42	0.28	มาก

พบว่า ๑๑๖ เสนอแนะว่าไม่เหมาะสม

จากตาราง 3 แสดงว่า พระนิสิตมีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้นด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

บทสรุป วิจัย ๑๑๖

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัด
การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร
 ด้านหลักสูตร เป็นรายชื่อ

ด้านหลักสูตร	พระนิสิต (n = 317)		การแปล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลัก พระธรรมวินัยได้ดีขึ้น	3.84	0.89	มาก
2. หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของ พระพุทธศาสนา	4.03	0.82	มาก
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือให้พระนิสิตมีความรู้วิชาการ ทางพระพุทธศาสนา	3.96	0.79	มาก
4. หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตนำความรู้ทางวิชาการไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต	3.84	0.89	มาก
5. หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตได้พัฒนาตนเองด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา	3.87	0.88	มาก
6. หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.45	0.96	มาก
7. โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมและเป็น มาตรฐานสากล	3.31	1.03	ปานกลาง
8. หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตเป็นที่ต้องการของพระสงฆ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป	3.60	0.97	มาก
9. เนื้อหาวิชามีความทันสมัยและเหมาะสมกับ สภาพปัจจุบัน	3.39	0.92	ปานกลาง
10. จำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชามีความเหมาะสม	3.60	0.85	มาก
11. รายวิชาในหมวดวิชาเอก(บังคับ) และวิชาแกนมีความ เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพระนิสิต	3.50	0.96	มาก
12. ผู้ที่จบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและดำรงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม	3.66	0.88	มาก
รวม	3.67	0.62	มาก

พบว่า

โดยคณะ 7/10 ข้อ. ปรากฏว่า ไม่พบ ... 43
ขก/ม

จากตาราง 4 แสดงว่า พระนิสิตมีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร โดยรวมว่า
มีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า เกือบทุกข้อที่มีความเหมาะสม
ในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 7 โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมและเป็นมาตรฐานสากล และ
ข้อ 9 เนื้อหาวิชามีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ที่มีความเหมาะสมในระดับ
ปานกลาง

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร

ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นรายชื่อ

ด้านอาจารย์ผู้สอน	พระนิสิต (n = 317)		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. อาจารย์ผู้สอนที่แจ่มชัดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา	3.59	0.82	มาก
2. อาจารย์ผู้สอนที่แจ่มชัดละเอียดของเนื้อหาวิชาที่สอน	3.56	0.83	มาก
3. อาจารย์ผู้สอนมีการวางแผนการสอนที่ดีและเหมาะสม	3.38	0.92	ปานกลาง
4. อาจารย์ผู้สอนอธิบายเนื้อหาวิชาที่สอนได้ชัดเจน	3.35	0.88	ปานกลาง
5. อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย	3.62	0.88	มาก
6. อาจารย์ผู้สอนอธิบายข้อสงสัยของผู้เรียนได้ชัดเจน	3.47	0.88	มาก
7. อาจารย์ผู้สอนแต่งกายสุภาพเรียบร้อย	3.89	0.84	มาก
8. อาจารย์ผู้สอนใช้ภาษาเหมาะสม	3.71	0.85	มาก
9. อาจารย์ผู้สอนพูดเสียงดังฟังชัด	3.79	0.82	มาก
10. อาจารย์ผู้สอนมีการควบคุมอารมณ์ได้ดีขณะสอน	3.65	0.92	มาก
11. อาจารย์ผู้สอนให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการเรียนกับนิสิตทุกคน	3.53	0.93	มาก
12. อาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบในการสอน	3.44	0.92	มาก
13. อาจารย์ผู้สอนเข้าสอนตรงเวลาเสมอ	3.21	1.02	ปานกลาง
14. อาจารย์ผู้สอนมีความซื่อสัตย์ต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.60	0.89	มาก
15. อาจารย์ผู้สอนมีทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน	3.42	0.93	มาก
รวม	3.54	0.65	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า พระนิสิตมีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านอาจารย์ผู้สอนโดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า เกือบทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 3 อาจารย์ผู้สอนมีการวางแผนการสอนที่ดีและเหมาะสม ข้อ 4 อาจารย์ผู้สอนอธิบายเนื้อหาวิชาที่สอนได้ชัดเจน และ ข้อ 13 อาจารย์ผู้สอนเข้าสอนตรงเวลาเสมอ ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ

ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	พระนิสิต (n = 317)		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีการสอนทันสมัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.40	0.94	ปานกลาง
2. อาจารย์ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนหลายๆ วิธีประกอบ การสอน	3.27	0.89	ปานกลาง
3. อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	3.42	0.90	มาก
4. อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม กับเนื้อหาในหลักสูตร	3.29	0.97	ปานกลาง
5. อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนใช้วิธีสอนให้ผู้เรียนสนใจอยาก เรียนในสิ่งในสิ่งต่างๆอย่างสนุก	3.27	0.98	ปานกลาง
6. อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นในรายวิชาที่เรียน	3.55	0.92	มาก
7. อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าและลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเอง	3.74	0.90	มาก
8. อาจารย์ผู้สอนให้มีการทำงานเป็นทีมในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	3.64	0.91	มาก
9. อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้และเหมาะสมนำไปใช้ ได้อย่างเหมาะสม	3.46	0.94	มาก
10. อาจารย์ผู้สอนเชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษเพื่อส่งเสริม ความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	3.09	1.12	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	พระนิสิต (n=317)		การแปล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
11. อาจารย์ผู้สอนได้จัดให้พระนิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ตามความเหมาะสม	2.97	1.23	ปานกลาง
12. อาจารย์ผู้สอนได้ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการเพื่อเสริมความรู้ทางวิชาการอยู่เสมอ	3.00	1.11	ปานกลาง
รวม	3.34	0.73	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงว่า พระนิสิตมีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าเกือบทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อ 3 อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ข้อ 6 อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรายวิชาที่เรียน ข้อ 7 อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ข้อ 8 อาจารย์ผู้สอนให้มีการทำงานเป็นทีมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ ข้อ 9 อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้และนำไปใช้ได้เหมาะสม ที่มี ความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ

ด้านสื่อการเรียนการสอน	พระนิสิต (n = 317)		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. สื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอกับการใช้งานด้านการเรียนการสอน	3.01	1.14	ปานกลาง
2. สื่อการเรียนการสอนมีสภาพพร้อมใช้งาน	2.96	1.04	ปานกลาง
3. สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัย	2.92	1.09	ปานกลาง
4. สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา	3.26	1.01	ปานกลาง
5. อุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับฝึกปฏิบัติมีเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	2.90	1.13	ปานกลาง
6. มหาวิทยาลัยมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้และนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง	3.20	1.03	ปานกลาง
7. มหาวิทยาลัยมีการจัดทำป้ายนิเทศในสาขาวิชาต่างๆ รวมทั้งข่าวสารเพื่อเสริมความรู้และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้เรียน	3.16	1.10	ปานกลาง
8. ห้องสมุดมีวารสารและตำราเพื่อการศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ	2.98	1.24	ปานกลาง
9. มหาวิทยาลัยมีคอมพิวเตอร์และระบบสืบค้นที่ทันสมัยสะดวกต่อการใช้งาน	3.06	1.19	ปานกลาง
รวม	3.04	0.91	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงว่า พระนิสิตมีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอนโดยรวมและในแต่ละข้อ ว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล เป็นรายชื่อ

ด้านการวัดและประเมินผล	พระนิสิต (n = 317)		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. อาจารย์ผู้สอนที่แจ้งเกณฑ์การประเมินผลการเรียนก่อนทำการสอนทุกวิชา	3.46	1.00	มาก
2. อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบผลการประเมินการเรียนในแต่ละครั้ง	3.39	0.98	ปานกลาง
3. อาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผลการเรียนแต่ละครั้งแก่ผู้เรียน	3.23	1.02	ปานกลาง
4. หลักสูตรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน	3.43	0.95	มาก
5. เกณฑ์การวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม	3.44	0.93	มาก
6. ข้อสอบที่ใช้วัดผลได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของแต่ละรายวิชา	3.65	0.93	มาก
7. การวัดและประเมินผลทุกครั้ง มุ่งตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียน	3.72	8.54	มาก
8. ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชาครบถ้วน	3.60	0.93	มาก
9. การวัดและประเมินผลมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม	3.63	1.04	มาก
รวม	3.50	0.73	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า พระนิสิตมีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่าเกือบทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 2 อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบผลการประเมินการเรียนในแต่ละครั้ง และข้อ 3 อาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผลการเรียนแต่ละครั้งแก่ผู้เรียน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

คก

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	น้อยกว่า 20 ปี (n = 56)		20 ปีขึ้นไป (n = 261)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.ด้านหลักสูตร	3.67	0.46	3.67	0.65
2.ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.64	0.51	3.52	0.67
3.ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.43	0.57	3.32	0.76
4.ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.20	0.73	3.01	0.94
5.ด้านการวัดและประเมินผล	3.47	0.66	3.51	0.74
รวม	3.48	0.48	3.41	0.66

จากตาราง 9 แสดงว่า พระนิสิตที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

พระนิสิตที่มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

clmti → Dis^g

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามวิทยฐานะเดิม

สภาพการจัดการเรียนการสอน	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ เทียบเท่า (n = 241)		ปริญญาธรรม 5 ประโยค (n = 76)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.ด้านหลักสูตร	3.70	0.61	3.55	0.67
2.ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.58	0.62	3.42	0.71
3.ด้านวิธีสอนและกิจกรรม การเรียนการสอน	3.36	0.72	3.26	0.77
4.ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.06	0.91	3.00	0.88
5.ด้านการวัดและประเมินผล	3.50	0.73	3.49	0.74
รวม	3.44	0.62	3.34	0.66

จากตาราง 10 แสดงว่า พระนิสิตที่มีวิทยฐานะมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และ ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

พระนิสิตที่มีวิทยฐานะปริญญาธรรม 5 ประโยค มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม ว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ชั้นปี 1 (n = 81)		ชั้นปี 2 (n = 75)		ชั้นปี 3 (n = 75)		ชั้นปี 4 (n = 86)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.ด้านหลักสูตร	3.68	0.60	3.67	0.64	3.68	0.48	3.64	0.75
2.ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.61	0.59	3.59	0.63	3.60	0.57	3.39	0.75
3.ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.41	0.59	3.31	0.79	3.42	0.68	3.21	0.83
4.ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.24	0.78	3.04	0.96	3.02	0.86	2.88	0.98
5.ด้านการวัดและประเมินผล	3.56	0.69	3.58	0.74	3.50	0.67	3.38	0.80
รวม	3.50	0.54	3.44	0.64	3.44	0.56	3.30	0.74

จากตาราง 11 แสดงว่า พระนิสิตชั้นปีที่ 1 มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

พระนิสิตชั้นปีที่ 2 มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

พระนิสิตชั้นปีที่ 3 มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

และพระนิสิตชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับ
ปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
ยกเว้น ด้านหลักสูตร ที่มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สภาพการจัดการเรียนการสอน	ต่ำ (n = 22)		ปานกลาง (n = 121)		สูง (n = 174)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.ด้านหลักสูตร	3.64	0.79	3.74	0.54	3.62	0.66
2.ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.77	0.74	3.61	0.59	3.46	0.67
3.ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.74	0.76	3.46	0.69	3.20	0.73
4.ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.39	1.15	3.21	0.81	2.89	0.91
5.ด้านการวัดและประเมินผล	3.74	0.74	3.53	0.69	3.44	0.75
รวม	3.66	0.75	3.51	0.57	3.32	0.64

จากตาราง 12 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปร อายุ และวิทยฐานะเดิม วิเคราะห์โดยการทดสอบที ส่วนตัวแปรชั้นปีที่ศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่ ดังแสดงในตาราง 13 – 16

ตาราง 13 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	น้อยกว่า 20 ปี (n = 56)		20 ปีขึ้นไป (n = 261)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านหลักสูตร	3.67	0.46	3.67	0.65	0.01	0.992
2.ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.64	0.51	3.52	0.67	1.20	0.230
3.ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.43	0.57	3.32	0.76	1.03	0.304
4.ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.20	0.73	3.01	0.94	1.43	0.151
5.ด้านการวัดและประเมินผล	3.47	0.66	3.51	0.74	0.29	0.769
รวม	3.48	0.48	3.40	0.66	0.83	0.405

จากตาราง 13 แสดงว่า พระนิสิตที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน
จำแนกตามวิทยฐานะเดิม

สภาพการจัดการเรียน การสอน	มัธยมศึกษา ตอนปลาย (n = 241)		เปรียญธรรม 5 ประโยค (n = 76)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านหลักสูตร	3.70	0.61	3.55	0.67	1.80	0.072
2.ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.58	0.62	3.42	0.71	1.91	0.057
3.ด้านวิธีสอนและกิจกรรม การเรียนการสอน	3.36	0.72	3.26	0.77	0.99	0.320
4.ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.06	0.91	3.00	0.88	0.51	0.608
5.ด้านการวัดและประเมินผล	3.50	0.73	3.49	0.74	0.99	0.921
รวม	3.44	0.62	3.34	0.66	1.15	0.249

จากตาราง 14 แสดงว่า พระนิสิตที่มีวิทยฐานะเดิมมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
และเปรียญธรรม 5 ประโยค มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน
จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

สภาพการจัดการเรียน การสอน	แหล่งความแปร ปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	3	0.098	0.033	0.81	0.970
	ภายในกลุ่ม	313	125.24	0.400		
	รวม	316	125.34			
ด้านอาจารย์ผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.866	0.955	2.26	0.081
	ภายในกลุ่ม	313	132.28	0.423		
	รวม	316	135.14			
ด้านวิธีการสอนและ กิจกรรมการเรียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.368	0.789	1.45	0.226
	ภายในกลุ่ม	313	169.57	0.542		
	รวม	316	171.95			
ด้านสื่อการเรียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	5.431	1.810	2.20	0.087
	ภายในกลุ่ม	313	256.67	0.820		
	รวม	316	262.10			
ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	2.075	0.692	1.28	0.280
	ภายในกลุ่ม	313	168.67	0.539		
	รวม	316	170.75			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.824	0.608	1.522	0.209
	ภายในกลุ่ม	313	124.99	0.399		
	รวม	316	126.82			

จากตาราง 15 แสดงว่า พระนิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 เปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน
จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สภาพการจัดการเรียน การสอน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.009	0.504	1.27	0.281
	ภายในกลุ่ม	314	124.33	0.396		
	รวม	316	125.34			
ด้านอาจารย์ผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.847	1.424	3.37	0.035
	ภายในกลุ่ม	314	132.29	0.421		
	รวม	316	135.14			
ด้านวิธีการสอนและ กิจกรรมการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	8.932	4.466	8.60	0.000
	ภายในกลุ่ม	314	163.01	0.516		
	รวม	316	171.94			
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	10.33	5.169	6.44	0.002
	ภายในกลุ่ม	314	251.76	0.802		
	รวม	316	262.10			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	1.923	0.961	1.78	0.169
	ภายในกลุ่ม	314	168.82	0.538		
	รวม	316	170.75			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.920	1.960	5.00	0.007
	ภายในกลุ่ม	314	122.90	0.391		
	รวม	316	126.82			

จากตาราง 16 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียน การสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของ ค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 17-20

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัด การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทาง		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
การเรียน	$\bar{X}$	3.66	3.51	3.32
ต่ำ	3.66			*
ปานกลาง	3.51			*
สูง	3.32			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง มีทัศนคติต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 18 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัด
การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร
ด้านอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทาง		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
การเรียน	$\bar{x}$	3.77	3.61	3.46
ต่ำ	3.77			*
ปานกลาง	3.61			
สูง	3.46			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทักษะต่อสภาพการจัด
การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร
ด้านอาจารย์ผู้สอน แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 19 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทาง		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
การเรียน	$\bar{X}$	3.74	3.46	3.20
ต่ำ	3.74			*
ปานกลาง	3.46			*
สูง	3.20			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 20 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัด
การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร
 ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทาง		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
การเรียน	$\bar{X}$	3.39	3.21	2.89
ต่ำ	3.39			*
ปานกลาง	3.21			
สูง	2.89			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 แสดงว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทักษะต่อสภาพการจัด
การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร
 ด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการนำเสนอในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่และนำเสนอในเชิงบรรยาย ดังแสดงในตาราง 21 – 25

ตาราง 21 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านหลักสูตร	ความถี่ ของคำตอบ
1. ควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีความเป็นสากลมากขึ้น	5
2. หลักสูตรควรมีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ	4
3. ควรปรับเนื้อหาสาระวิชาที่เรียนให้กระชับ ไม่กว้างเกินไป	3
4. วิชาที่เรียนมีเนื้อหาคล้าย ๆ กัน	2
5. ควรจัดทำหลักสูตรงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาอย่างเดียว	2
6. หลักสูตรเน้นทางศาสนามากเกินไป	1

จากตาราง 21 แสดงว่า พระนิสิตมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร ว่า ควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีความเป็นสากลมากขึ้น หลักสูตรควรมีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ควรปรับเนื้อหาสาระวิชาที่เรียนให้กระชับ ไม่กว้างเกินไป วิชาที่เรียนมีเนื้อหาคล้าย ๆ กัน ควรจัดทำหลักสูตรงานวิจัยทางพระพุทธศาสนาอย่างเดียว และหลักสูตรเน้นทางศาสนามากเกินไป

ตาราง 22 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านอาจารย์ผู้สอน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านอาจารย์ผู้สอน	ความถี่ ของคำตอบ
1. อาจารย์ผู้สอนควรเข้าสอนตรงตามตารางสอน	6
2. อาจารย์ผู้สอนควรแจ้งให้พระนิสิตทราบล่วงหน้าก่อนในกรณีมาสอนไม่ทันเวลา	6
3. อาจารย์ผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถตรงกับวิชาที่สอน	5
4. อาจารย์ผู้สอนควรเตรียมการสอนในวิชานั้น ๆ มาอย่างดี	3
5. อาจารย์ผู้สอนไม่ควรสอนเนื้อหาเร็วหรือช้าเกินไป	2
6. อาจารย์ที่ปรึกษาควรเอาใจใส่ต่อพระนิสิตมากขึ้น	2
7. อาจารย์ผู้สอนควรมีการพัฒนาด้านเทคนิคการสอนให้ดีขึ้น	2
8. อาจารย์ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามข้อสงสัยในช่วงท้ายชั่วโมงเรียน	2
9. อาจารย์ผู้สอนไม่ควรตามใจพระนิสิตมากเกินไป	1

จากตาราง 22 แสดงว่า พระนิสิตมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านอาจารย์ผู้สอน ว่า อาจารย์ผู้สอนควรเข้าสอนตรงตามตารางสอน อาจารย์ผู้สอนควรแจ้งให้พระนิสิตทราบล่วงหน้าก่อนในกรณีมาสอนไม่ทันเวลา อาจารย์ผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถตรงกับวิชาที่สอน อาจารย์ผู้สอนควรเตรียมการสอนในวิชานั้น ๆ มาอย่างดี อาจารย์ผู้สอนไม่ควรสอนเนื้อหาเร็วหรือช้าเกินไป อาจารย์ที่ปรึกษาควรเอาใจใส่ต่อพระนิสิตมากขึ้น อาจารย์ผู้สอนควรมีการพัฒนาด้านเทคนิคการสอนให้ดีขึ้น อาจารย์ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามข้อสงสัยในช่วงท้ายชั่วโมงเรียน และอาจารย์ผู้สอนไม่ควรตามใจพระนิสิตมากเกินไป

ตาราง 23 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	ความถี่ ของคำตอบ
1. ควรหาวิธีการสอนที่ทันสมัย สร้างบรรยากาศทางการเรียนให้น่าสนใจ	5
2. ไม่ควรสอนแบบบรรยายมากเกินไป	3
3. ควรมีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาบรรยายเพิ่มเติม	3
4. ควรปรับปรุงการสอนอยู่เสมอเพื่อให้พระนิสิตรู้สึกเบื่อ	2
5. ควรจัดกิจกรรมการเรียนให้มากขึ้น	2
6. ควรจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ ๆ	2
7. ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อยู่เสมอ	2
8. การส่งรายงานควรมีเวลาให้ค้นคว้าอย่างเพียงพอ	1

จากตาราง 23 แสดงว่า พระนิสิตมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ว่า ควรหาวิธีการสอนที่ทันสมัย สร้างบรรยากาศทางการเรียนให้น่าสนใจ ไม่ควรสอนแบบบรรยายมากเกินไป ควรมีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาบรรยายเพิ่มเติม ควรปรับปรุงการสอนอยู่เสมอเพื่อให้พระนิสิตรู้สึกเบื่อ ควรจัดกิจกรรมการเรียนให้มากขึ้น ควรจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ ๆ ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อยู่เสมอ และ การส่งรายงานควรมีเวลาให้ค้นคว้าอย่างเพียงพอ

ตาราง 24 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านสื่อการเรียนการสอน	ความถี่ ของคำตอบ
1. ควรนำคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วและทันสมัยมาใช้มากขึ้น	6
2. มหาวิทยาลัยยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยอีกมาก	5
3. ห้องสมุดมีหนังสือและวารสารทางวิชาการไม่เพียงพอ	5
4. อาจารย์ผู้สอนควรนำสื่อที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4
5. อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนยังมีไม่เพียงพอ	3
6. หนังสือประกอบการเรียนในบางวิชามีไม่เพียงพอ	2
7. ควรใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน	1

จากตาราง 24 แสดงว่า พระนิสิตมีความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน ว่า ควรนำคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วและทันสมัยมาใช้มากขึ้น มหาวิทยาลัยยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยอีกมาก ห้องสมุดมีหนังสือและวารสารทางวิชาการไม่เพียงพอ อาจารย์ผู้สอนควรนำสื่อที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนยังมีไม่เพียงพอ หนังสือประกอบการเรียนในบางวิชามีไม่เพียงพอ และควรใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน

ตาราง 25 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่
ด้านการวัดและประเมินผล	ของคำตอบ
1. ควรพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลให้มีความเป็นสากลมากขึ้น	4
2. การประกาศผลสอบควรกำหนดวันที่แน่นอนเป็นมาตรฐานทุก ๆ รายวิชา	4
3. การออกข้อสอบควรออกให้ตรงตามเนื้อหาวิชาที่ได้ทำการเรียนการสอน	3
4. ควรเน้นข้อสอบที่เป็นอัตนัย เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	2
5. ควรมีการสอบเก็บคะแนนบ่อย ๆ	1

จากตาราง 25 แสดงว่า พระนิสิตมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล ว่า ควรพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลให้มีความเป็นสากลมากขึ้น การประกาศผลสอบควรกำหนดวันที่แน่นอนเป็นมาตรฐานทุก ๆ รายวิชา การออกข้อสอบควรออกให้ตรงตามเนื้อหาวิชาที่ได้ทำการเรียนการสอน ควรเน้นข้อสอบที่เป็นอัตนัยเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และควรมีการสอบเก็บคะแนนบ่อย ๆ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิตใน 5 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ วิทยฐานะเดิม ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 317 รูป
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร จำนวน 57 ข้อ ได้แก่ ด้านหลักสูตร 12 ข้อ ด้านอาจารย์ผู้สอน 15 ข้อ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน 12 ข้อ ด้านสื่อการเรียนการสอน 9 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผล 9 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9757 ในตอนท้ายของแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
3. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยส่งแบบสอบถามไป 317 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์ 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน วิเคราะห์โดยการหา

ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การเปรียบเทียบทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปร อายุ วิทยฐานะเดิม โดยใช้การทดสอบที (t- test) ส่วนตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

4. สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของพระนิสิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการนำเสนอในรูปตารางแจกแจงความถี่และนำเสนอในเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทักษะของพระนิสิต ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พระนิสิต มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดและประเมินผล ว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. พระนิสิตที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

3. พระนิสิตที่มีวิทยฐานะเดิมมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และปริญญาธรรม 5 ประโยค มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

5. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์

ผู้สอน และด้านสื่อการเรียนการสอน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทักษะแตกต่างกับ พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านวิธีสอนและ กิจกรรมการเรียนการสอน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และปานกลาง มีทักษะแตกต่างกับ พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล พบว่า พระนิสิต มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระนิสิตเห็นว่า ระบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นสูงของคณะสงฆ์ มีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับพระภิกษุสามเณร ซึ่งโดยส่วนมากอยู่ในวัยที่เป็นวัยรุ่นตอนปลายจนถึงช่วงวัยผู้ใหญ่ ตอนต้นและตอนปลาย ส่วนมากมีภูมิลำเนาจากต่างจังหวัดที่มีฐานะทางครอบครัวตั้งแต่ลำบาก ยากจน จนถึงมีฐานะปานกลางพออยู่พอกิน แต่เป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบการศึกษาของรัฐ เมื่อเข้ามาบวชเรียนในทางพระศาสนาแล้ว ทุกรูปจะต้องได้รับการปลูกฝังให้มีความสนใจในการเรียน มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ใส่ตัว โดยมีพระอุปัชฌาย์และพระอาจารย์คอยให้คำปรึกษาแนะนำ อบรมสั่งสอนให้มีความรู้ความสามารถในระบบการศึกษาภาคบังคับของคณะสงฆ์ คือ การศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและนักธรรมจนสามารถสอบผ่านในเกณฑ์มาตรฐานที่มีวุฒิภาวะสมควรที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปคือ การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ดังจะเห็นได้จากคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรจะต้องสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค นักธรรมชั้นเอก หรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงเป็นสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ที่เป็ความหวังของพระภิกษุสามเณร ในการที่จะเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในการแสวงหาความรู้ ฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองให้ได้รับการศึกษาพัฒนาภูมิปัญญาให้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับบุคคลอื่น ดังที่ พระศรีปริยัติโมลี (2543 : 64) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ให้โอกาสแก่ลูกหลานของเราผู้ด้อยโอกาส ยากจน ได้ศึกษาเล่าเรียนปรับปรุงพัฒนาตนเองแล้วไปช่วยเหลือตนเอง สังคมและประเทศชาติได้พอสมควร เมื่อพระนิสิตได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว ทุกรูปต่างก็ได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีการศึกษาพัฒนาตนเอง โดย

ผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้มีความรู้ความสามารถในระดับที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาของแต่ละรูปแล้ว พระนิสิตยังได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อมจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น อันเป็นประโยชน์และเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถของพระนิสิตในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และการที่มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้พระนิสิตมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม (รายงานประจำปีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2545-2546 : 3) ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้พระนิสิตมีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระนิสิตเห็นว่า การจัดโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพระนิสิต โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องศึกษาหาความรู้วิชาการทางพระพุทธศาสนา ให้มีความเข้าใจถ่องแท้แตกฉานในพระศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรมีความทันสมัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ทั้งในรายวิชาเอกบังคับและวิชาแกน รวมถึงวิชาเลือกเสรี ที่มีจุดมุ่งหมายให้พระนิสิตมีความรู้ทางวิชาการทางพระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้นำความรู้ทางวิชาการไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้พระนิสิตได้ฝึกฝนอบรมตนตามหลักธรรมทางพระศาสนา สามารถพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และปัญญา สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสมดังาม ดังที่ อรุณ ลิ้มตศิริ (2542 : 26) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นลักษณะการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้ง ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและปัญญา การจัดการเรียนการสอนควรจัดให้สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับ ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2540: 1) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องชี้นำแนวทาง ว่า ควรจะดำเนินการจัดการศึกษาไปในแนวทางใด และ ถาวร บัวศรี (2543 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน เปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือบอกให้ผู้สอนรู้ว่า จะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใด การจัดการเรียนการสอนจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้ จำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดแนวทาง ในทำนองเดียวกัน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542: 3) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ว่า เอกสารหลักสูตรที่มีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย

จะเป็นแนวทางในการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน และ ปรัชญา เวสารัชช์ (2545:3) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ ซึ่งเนื้อหาสาระในการเรียนการสอน ควรทันสมัย อาจารย์ผู้สอนต้องได้รับการศึกษาอบรมในด้านเนื้อหา และวิธีการถ่ายทอดเพื่อให้ความรู้และสาระวิชา ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พระนิสิตมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย และมีรายวิชาเลือกที่หลากหลาย ให้ผู้เรียน ได้เลือกเรียนตามความสนใจของแต่ละคน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเทพ ไทรักษ์ (2539 : 183) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของนักศึกษามหาบัณฑิตต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า เนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความ น่าสนใจ ทันสมัย และครอบคลุมในสาขาวิชาของผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ของตนและ หลักสูตรควรเป็นแบบฝึกทักษะมากกว่าการท่องจำ

ด้านอาจารย์ผู้สอน จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในเนื้อหา วิชาที่สอนเป็นอย่างดี อาจารย์ผู้สอนได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้พระนิสิตได้ทราบ พระนิสิตและอาจารย์ผู้สอนแต่ละท่านมีความคุ้นเคยเป็นกันเอง สามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมตัววางแผนการสอนที่ดี มีการแสวงหาความรู้ทางวิชาการ และ ความรู้รอบตัวอยู่เสมอ จึงทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และอาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบ ในการสอน เข้าสอนตรงตามเวลา และควบคุมอารมณ์ได้ดีขณะทำการสอน มีการใช้ภาษาเหมาะสม พูดเสียงดังฟังชัด จึงส่งผลให้พระนิสิตมีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านอาจารย์ผู้สอนว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ดังที่ วิจิตร ศรีสอาน (2529 : 10) กล่าวว่า อาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพ ต้องเป็นผู้มีความรู้ในด้านวิชาการ มีการแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้า และสร้างความตื่นตัวที่จะ พัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการอยู่เสมอ หากขาดความรู้ทางวิชาการก็ถือว่า ขาดคุณสมบัติของการ เป็นครูอาจารย์ และ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544 : 9) กล่าวว่า อาจารย์ต้องพัฒนาตนเอง และปฏิบัติการกิจได้ครบ เพื่อสนองความเป็นเลิศในศาสตร์ และความเป็นเลิศของนักศึกษา อย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ ลักษมี พันธุ์ธนโสภณ (2546 : 71) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ของสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ของ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์มีคุณลักษณะที่ปฏิบัติโดยรวมและในแต่ละด้าน ด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมของผู้สอน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ นารี รมย์นุกูล

(2547: 104) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า อาจารย์เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนระดับ ปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านอาจารย์ อยู่ในระดับมาก

ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนคติต่อสภาพ การจัดการเรียนการสอนว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระนิสิตเห็นว่า วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่นำมาใช้ยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยอาจารย์ ผู้สอนยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ มีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ พระนิสิตมีหน้าที่ในการฟัง และจดบันทึก มีกิจกรรมการเรียนเช่น การถาม การตอบปัญหา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน ไม่มากเท่าที่ควร บางครั้งอาจารย์ผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้พระนิสิตได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน อาจารย์ผู้สอนบางท่านไม่ใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธีประกอบการสอน ซึ่งอาจทำให้พระนิสิตเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่ให้ความสนใจต่อการเรียน การสอนของอาจารย์ ซึ่งการที่อาจารย์ผู้สอนมีการกระตุ้นให้พระนิสิตเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน กระตุ้นให้ พระนิสิตมีส่วนร่วมในการแสดงหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเรียนการสอน เช่น รายวิชา พระไตรปิฎกศึกษา ที่อาจารย์ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการตั้งหัวข้อการอภิปราย และ มีการแบ่งกลุ่มกันทำรายงาน สิ่งเหล่านี้ย่อมจะส่งเสริมให้พระนิสิตเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม การนำเสนองานในรูปการบรรยายหน้าห้องเรียน ทำให้พระนิสิตได้พัฒนาตนเองกล้าที่จะ แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมหน้าห้องเรียน มีการค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้การเรียน การสอนมีความน่าสนใจ พระนิสิตเกิดความสนุกสนานเข้าห้องเรียน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มี ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งใช้วิธีสอนเหมาะสมกับ เนื้อหาวิชาที่เรียน อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางและวิธีการในการเรียนรู้ให้แก่พระนิสิต จะทำให้พระนิสิตเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้มากขึ้น นอกจากนี้พระนิสิตยังมีข้อเสนอแนะว่า อาจารย์ ผู้สอนควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างบรรยากาศทางการเรียนให้น่าสนใจ และไม่ควรสอน แบบบรรยายมากเกินไป โดยอาจารย์ผู้สอนอาจเลือกใช้กลวิธีที่จะกระตุ้นให้พระนิสิตสนใจการเรียน โดยจัดสภาพการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้สอดคล้องกัน เพื่อให้พระนิสิตมี ความรู้หรือเกิดทักษะในรายวิชานั้น ๆ เช่น การเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายเพิ่มเติมในบางรายวิชา ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบัน ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524: 49-86) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนและบทบาทของอาจารย์ผู้สอนว่า ควรเน้นการสร้างเสริมให้นักศึกษามีความ สามารถในการเรียนรู้ เป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางและวิธีการให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน อาจารย์ผู้สอนควรเข้าใจบทบาทและวิธีการสอน รวมทั้งเตรียมตัวก่อนสอน ผู้สอนจะต้องรู้เนื้อหาวิชา ที่สอน และจะต้องมีทักษะทางสัมพันธภาพที่ดี จึงจะประสบความสำเร็จในการสอน สอดคล้องกับ

วารี ธิวจิตร (2530 :162-163) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ว่า กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่ และช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย และสอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลา และคณะ (2540:153) กล่าวว่า การสร้างบัณฑิตให้เป็นคนเก่งและคนดี มีคุณธรรม มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้เกิดคุณธรรม โดยจัดประสบการณ์ เช่น จัดกิจกรรมนอกหลักสูตรซึ่งฝึกให้นักศึกษารู้จักทำงานเพื่อกลุ่ม เพื่อส่วนรวม ฝึกฝนให้ผู้รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนม หวัดสว่าง (2542 : 64) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และเตรียมพร้อมตลอดเวลา ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง งานวิจัยของ อำพัน อ่องเอี่ยม (2541 : 137) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยศรีปทุมในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษามีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับปานกลาง และ กิ่งแก้ว เอี่ยมแจ่ม (2542 : 69) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีทัศนะด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ว่า มีเหมาะสมในระดับปานกลาง

ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนว่า มีเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระนิสิตเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนที่ทางมหาวิทยาลัยนำมาใช้ยังไม่ทันสมัย และมีอยู่ในจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน สื่อต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในปัจจุบันมีสภาพเก่า ชำรุด ขาดการซ่อมแซมบำรุงรักษา การที่มหาวิทยาลัยมีสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น สื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ได้แก่ สไลด์ เครื่องฉายเข้าศีรษะ แผ่นใส เป็นต้นและ คอมพิวเตอร์และระบบสืบค้นที่ทันสมัยสะดวกแก่การใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังที่วาสนา ขาวหา (2533 : 98) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้คุณภาพการเรียนดีขึ้น ช่วยการเรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัด เพิ่มความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยเพิ่มพูนความจำ ส่งเสริมความคิด ช่วยแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และขจัดปัญหาในการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่มีข้อจำกัดต่าง ๆ และ อำภา บุญช่วย (2537:98) กล่าวว่า ในการปฏิบัติงานสอนของอาจารย์ให้เกิดประสิทธิภาพดีนั้น สื่อการสอนมีบทบาทในการเป็นตัวกลางที่ใช้ข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่การใช้สื่อการสอนให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด ในทำนองเดียวกัน กิดานันท์ มลิทอง (จิตติมา จ้อยเจือ. 2547: 99 ;

อ้างอิงจาก กิดานันท์ มลิทอง. 2531. หน้า 75-76) กล่าวว่า สื่อการสอนในกระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและประหยัดเวลา ช่วยถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องราวที่อาจารย์สอนได้อย่างรวดเร็ว และจำได้อย่างถาวร ลืมยาก สามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ พระนิสิตมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยยังมีสื่อการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งานของนักศึกษาที่มีเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี เช่น โสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ และระบบสืบค้นที่ทันสมัยอันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งแก้ว เขี่ยมแจ่ม (2542: 69) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ พบว่า สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และ นารี รมย์บุญกุล (2547: 103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า ด้านปัจจัยเกื้อหนุน อาจารย์เห็นด้วยในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในเรื่องความพอเพียง และความรวดเร็วในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้น

ด้านการวัดและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระนิสิตทราบเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนจากอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชา อีกทั้งมีการแจ้งให้พระนิสิตได้ทราบผลการสอบในแต่ละครั้ง และอาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผลการเรียนในแต่ละครั้ง ทำให้พระนิสิตสามารถปรับปรุง แก้ไข เตรียมตัวให้พร้อม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเพื่อพัฒนาการเรียนให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี รวมถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและครอบคลุมเนื้อหาวิชาทุกครั้ง และหลักสูตรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน การวัดและประเมินผลทุกครั้ง มุ่งตรวจสอบความรู้ความสามารถ และความก้าวหน้าทางการเรียนของพระนิสิต อย่างไรก็ตาม พระนิสิตมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลให้มีความเป็นสากลมากขึ้น เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนมีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการประกาศผลสอบควรกำหนดวันที่ที่แน่นอนและรวดเร็วขึ้น การออกข้อสอบควรออกให้ตรงตามเนื้อหาวิชาที่ได้ทำการสอน ดังที่ กรมวิชาการ (2545: 13) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผล มีจุดหมายสำคัญ คือ มุ่งหาคำตอบว่า ผู้เรียน มีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด การวัดผลและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี รมย์บุญกุล

(2547: 109) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอน ด้าน การวัดและประเมินผลในระดับมาก และงานวิจัยของ ชุตีรัตน์ เจริญสุข (2545 : 95) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถาบันราชภัฏหมู่บ้าน จอมบึง ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า ควรเพิ่มมาตรฐานในเรื่องของข้อสอบ และกระบวนการในการสอบ และควรมีเกณฑ์การประเมินผลการเรียนที่ชัดเจน และมีความยุติธรรม

2. พระนิสิตที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม และ ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระนิสิตที่ เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว แม้จะมีอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือจะมีอายุ มากกว่า 20 ปีขึ้นไปก็ตาม พระนิสิตจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ขยันแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อย่างเต็มที่ เพราะมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณร ซึ่งเป็น บุคคลที่ด้อยโอกาสพลาดหวังจากการศึกษาในระบบการศึกษาของรัฐ ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ เพื่อ เป็นการสร้างโอกาสให้กับตนเองทางการศึกษา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ใ้ใน การดำเนินชีวิตและช่วยเหลือสังคมได้อย่างถูกต้อง และที่สำคัญพระนิสิตทุกรูปต่างก็ได้รับการฝึกฝน อบรมพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาของตนได้รับ ประสบการณ์ทางวิชาการและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหมือนกัน โดยผ่านกระบวนการในการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระนิสิตก็มีการรับรู้ต่อสภาพการจัด การเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนเหมือนกัน เนื่องจากอยู่ในสภาวะแวดล้อมเดียวกัน ได้รับการสอน จากกลุ่มอาจารย์ผู้สอนเดียวกัน มีการพบปะแลกเปลี่ยนศึกษาความคิดเห็นซึ่งกันและกัน พระนิสิตได้ ทำกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติเหมือน ๆ กัน และโดยที่การศึกษาสามารถ พัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความคิด ทัศนคติของพระนิสิตให้เป็นผู้ที่มีนิสัยในการใฝ่รู้ รักในการเรียน การแสวงหาความรู้ใส่ตัว การศึกษาหาความรู้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญยิ่ง ต่อพระนิสิต ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา(2530:14) กล่าวว่า สถาบันการศึกษามีหน้าที่หลักที่ จะขัดเกลาสติปัญญา และทัศนคติต่อผู้เรียนอย่างมาก และสนับสนุนให้นักศึกษาได้ใช้ชีวิตในสถาบัน ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านการศึกษาเล่าเรียน การพัฒนาความคิด บุคลิกภาพ และ การเตรียมความพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่มีคุณค่าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ วชิรญา บัวศรี (2528 : 20) ที่ได้กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาควรมีความใฝ่รู้ในสรรพวิชา แสวงหาความรู้ไม่หยุด และรู้จักใฝ่หา ความรู้ทุกวัน และ ลำเนาวิ ขจรศิลป์ (2537: 1) ที่กล่าวว่า บัณฑิตที่พึงประสงค์ ควรมีลักษณะเป็นผู้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จัก รู้ชอบ เป็นผู้มีรสนิยมที่ดีงาม เป็นที่น่าเชื่อถือยกย่องของสังคม ผลการวิจัยนี้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541: 64) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีคุณลักษณะด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ พระมหาสุพิน ชินนะปัด (2546: 89) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า พระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และพระนักศึกษามีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีคุณลักษณะด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน

3. พระนิสิตที่มีวิทยฐานะเดิมมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และเปรียญธรรม 5 ประโยค มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตที่มีพื้นฐานความรู้เดิมต่างกันคือ จบการศึกษาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า หรือจบจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม – บาลีชั้นประโยค ป.ธ.5 ซึ่งก็จบการศึกษามาจากสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อเข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาในชั้นสูง มีเนื้อหาวิชาการที่เข้มข้นกว่าเดิม แต่บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนก็มีความคล้ายคลึงกันกับที่เคยได้รับรู้ และประสบการณ์ที่ผ่านมา คือ พระนิสิตในมหาวิทยาลัยมีสภาพเป็นพระภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นกลุ่มคนเดียวกัน อาจารย์ผู้สอนก็มีทั้งพระภิกษุและฆราวาสที่มีความเข้าใจในสภาพจิตใจของพระนิสิตเป็นอย่างดี เพราะส่วนมากเป็นผู้เคยผ่านการศึกษามาในระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเคยบวชเรียนมาเหมือนกันกับพระนิสิต จึงทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีความเป็นกันเอง พระนิสิตสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้เร็วและตั้งใจศึกษาเล่าเรียนได้ดี อีกทั้งระบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ก็สามารถจัดการเรียนการสอนให้กับพระนิสิตที่มีพื้นฐานการเรียนต่างกันให้สามารถเรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543 : 33) ที่กล่าวว่า การที่จะให้บัณฑิตมีคุณลักษณะต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ที่จะจัดการเรียนการสอน จัดสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรม และส่งเสริมเชื้ออำนาจทำให้อาจารย์สามารถจะหาทางปลูกฝังอบรม สั่งสอนให้นิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะต่าง ๆ นั้นได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุพิน ชินนะปัด (2546:94) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า พระนักศึกษามีวิทยฐานะเดิมต่างกัน มีคุณลักษณะโดยรวมและเป็นรายด้าน ทั้งด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์กับสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม

และในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบเฉพาะทาง คือ หลักสูตรมีเนื้อหาวิชาการที่เน้นไปในทางให้พระนิสิตได้ศึกษาพระศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งได้แก่ พระไตรปิฎก นั่นเอง เพราะต้องการที่จะสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้ความสามารถ นำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนที่ประเสริฐ มีประโยชน์สูงสุดไปเผยแผ่พระศาสนา สามารถแนะนำประชาชน ชุมชน และสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยที่มหาวิทยาลัย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรที่พระนิสิตจะต้องได้รับคู่มือระเบียบการและหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ปีแรกที่เข้าศึกษา ด้านอาจารย์ผู้สอนที่มหาวิทยาลัยมีระบบการสรรหาอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ของพระนิสิตเป็นอย่างดี อาจารย์ผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร คอยให้คำแนะนำปรึกษาแต่สิ่งที่ดี ทำให้บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนมีความอบอุ่นเป็นกันเอง ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่พระนิสิต เช่น การจัดกิจกรรมสัมมนาทางวิชาการ การปฏิบัติธรรมร่วมกันของพระนิสิตทุกคน ทุกชั้นปีที่ศึกษาในช่วงต้นของการศึกษาภาคเรียนที่ 2 อันจะทำให้พระนิสิตได้ปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน ปรับทัศนคติ สร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ด้านสื่อการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยได้นำเอาสื่อประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระของวิชาที่ศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในคู่มือการศึกษา

เมื่อพระนิสิตได้มีการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ และได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน คล้ายคลึงกัน ย่อมส่งผลให้พระนิสิตมีความคิดเห็นในแนวทางเดียวกัน และไม่ว่าพระนิสิตจะเรียนในชั้นปีต่างกัน แต่เพราะความที่เป็นพระภิกษุสามเณร มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่มีอายุพรรษามากกว่าตน มีความพร้อมเพรียงในหมู่คณะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้พระนิสิตได้รับการอบรมสั่งสอนมาโดยลำดับตั้งแต่บวช พระนิสิตสามารถที่จะเข้าไปยังชุมชนหรือหมู่คณะนั้น ๆ ได้อย่างไม่เคอะเขิน มีการพูดจา ทักทายกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหมู่คณะ และกลุ่มเพื่อน ดังที่ สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ (2542:78) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนจะมีบทบาทต่อทัศนคติ สติปัญญา และความรู้ความสามารถของนักศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี รมย์นุกูล (2547: 114) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยรวมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ธวัชรัตน์ พลเจริญ

(2546:93) ที่ศึกษาเรื่อง ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาศิลปศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ พระมหาสุพิน ชินนะปัด (2546:93) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า พระนักศึกษที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกัน คือ ปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 มีคุณลักษณะโดยรวมในด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์กับสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแตกต่างจากงานวิจัยของ กิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม (2542:70) ที่ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ ตามทักษะของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีทักษะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน โดยรวม และเป็นรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และปานกลาง มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวม ว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

การที่พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และปานกลาง มีทักษะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น อาจเนื่องมาจากพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และปานกลางมีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีมาตรฐานเทียบเท่ากับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านหลักสูตรที่สามารถจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพระนิสิตในระดับหนึ่ง หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตมีความรู้ทางวิชาการทางพระพุทธศาสนา ช่วยให้พระนิสิตตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต สามารถที่จะนำหลักธรรมทางศาสนาไปเผยแผ่ช่วยเหลือประชาชนและสังคมได้อย่างเหมาะสม ด้านอาจารย์ผู้สอนที่มหาวิทยาลัยมีระบบการคัดเลือกอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการสอนเป็นอย่างดี อาจารย์ผู้สอนที่เป็นกัลยาณมิตรคอยชี้แนะแนวทางใน

การเรียนให้กับพระนิสิต คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาอยู่เสมอในเวลาที่พระนิสิตมีปัญหาต่าง ๆ ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ที่อาจารย์ผู้สอนนำมาใช้ได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา มีการจัดกิจกรรมการเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของพระนิสิต กระตุ้นให้พระนิสิตมีการแสดงออกในทางที่ถูกต้อง เช่น การฝึกเทศน์ ฝึกบรรยายธรรม การเป็นวิทยากรอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชน เป็นต้น ด้านสื่อการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยนำมาใช้ มีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ และมีความจำเป็นช่วยให้พระนิสิตสามารถเข้าถึงเนื้อหาวิชาได้ง่ายขึ้น ช่วยฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ และด้านการวัดและประเมินผลที่มหาวิทยาลัยมีเกณฑ์กำหนดไว้เป็นมาตรฐานแบบเดียวกัน ส่วน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น และให้ความสนใจในการแสวงหาความรู้ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ขยันอ่านหนังสือ ทบทวนบทเรียนที่อาจารย์ผู้สอนได้สอนไปแล้วในห้องเรียน รู้จักวิธีการทำข้อสอบ หมั่นแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จึงทำให้พระนิสิตมีความมั่นใจในตัวเองว่า ตนเองสามารถที่จะเป็นที่พึ่งของตนเองได้ เรียนได้ แสวงหาความรู้เองได้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การเข้าห้องสมุด ค้นคว้าทำรายงาน อ่านหนังสือเพิ่มเติมอยู่เสมอ ดังที่ ทองเรียน อมรัชกุล (2525 : 34) กล่าวว่า นักศึกษาที่ได้รับความสำเร็จในเชิงวิชาการมีเกรดเฉลี่ยสูง มีพฤติกรรมที่ชอบเข้าไปศึกษาหาความรู้ในห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และเข้าร่วมในการสัมมนาทางวิชาการ นอกจากนี้ยังมีความคาดหวังสูงต่อการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรรา ตติไตรสกุล (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพาณิชยการเซตุน พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีปัญหาการเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ สุภาพร นนธิ (2547 : 65) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีปัญหาด้านการเรียนการสอน และด้านผู้เรียนแตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ ขวัญฤดี ขำสอนสัตย์ (2542 : 81) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนแตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ นารี รมย์นุกูล (2547 : 115) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ

พระมหาสุพิน ชินนะปัด (2546 : 95) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของพระนักศึกษามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า พระนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะ ด้านการเรียนไม่แตกต่างกัน

ด้านหลักสูตร การที่พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีทัศนคติต่อ สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตร โดยรวมไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระนิสิตไม่ว่าจะมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันก็ตาม แต่ก็มี การรับรู้ด้านหลักสูตรร่วมกันว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพระนิสิต หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตมีความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัยได้ดีขึ้น หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตได้พัฒนาตนเองด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตนำความรู้ทางวิชาการไปประยุกต์ใช้ ในการดำเนินชีวิต เนื้อหาวิชามีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน มีจำนวนหน่วยกิต และรายวิชาต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกัน และผู้ที่จบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและดำรงตนในสังคมได้เหมาะสม ดังที่ พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต (2538 : 35) ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ยังมีเกียรติคุณที่ว่าในระยะเวลาที่สังคมเปลี่ยนแปลงไป มหาวิทยาลัย ได้ให้การศึกษที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ไปพูดคุยกับคนสมัยปัจจุบัน เผยแผ่พระศาสนาได้ดี ขึ้นซึ่งเป็นส่วนที่คำฐสถาบันคณะสงฆ์หรือกิจการพระศาสนาให้อยู่ได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงาน วิจัยของ ณัฐพล พุ่มชุมพล (2546 : 83) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ด้านหลักสูตรไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์ (2547 : 91) ที่ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การเรียนการสอนวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม ด้านหลักสูตรโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ด้านอาจารย์ผู้สอน การที่พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทัศนคติต่อสภาพการจัด การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้าน อาจารย์ผู้สอน แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ด้าน อาจารย์ผู้สอนว่า มีความเหมาะสมในระดับมากค่อนข้างสูง ส่วนพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านอาจารย์ผู้สอนว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก

ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีการรับรู้ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมในทางที่ดีว่า อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยมีการสอนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีแล้ว อาจารย์ผู้สอนมีการแจ้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม ข้อสงสัย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พูดเสียงดังฟังชัด ใช้ภาษาเหมาะสม ควบคุมอารมณ์ได้ดีขณะทำการสอน มีความรับผิดชอบในการสอน ให้คำแนะนำทางการเรียนแก่พระนิสิตทุกคน และมีทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน ส่วน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความคาดหวังต่อคุณสมบัติ และคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนสูงกว่า เป็นต้นว่า ความก้าวหน้าในทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร ศรีธำณ (2529 : 10) กล่าวว่า อาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านวิชาการ มีการแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้าและสร้างความตื่นตัวที่จะพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการอยู่เสมอ หากขาดความรู้ทางวิชาการก็ถือว่า ขาดคุณสมบัติของการเป็นอาจารย์ ผลการวิจัยนี้ แตกต่างจากงานวิจัยของ ลักษณะมี พันธุ์ธโนโสณ (2546 : 76) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ของสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ของสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ มีคุณลักษณะที่ปฏิบัติในแต่ละด้าน ด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมของผู้สอน ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ นิภาพรรณ วิโรทัยสกุล (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูธุรกิจตามทัศนะของนักศึกษาสายวิชาบริหารธุรกิจระดับ ปวส. ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูธุรกิจ โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การที่พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน แตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น โดยพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และปานกลาง มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลางมีการรับรู้ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวมว่า อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมดีแล้วทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรายวิชาที่เรียน ฝึกให้ผู้เรียนมีการทำงานเป็นทีมอันจะก่อให้เกิดความ

ลามัคคีในหมู่คณะ เปิดโอกาสให้พระนิสิตได้จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การฝึกอบรมเยาวชน ภาคฤดูร้อน การเข้าค่ายพุทธบุตร รวมถึงการปฏิบัติธรรมร่วมกัน เป็นต้น เป็นการส่งเสริมให้พระนิสิต ได้มีพัฒนาการในการฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ พระศาสนาได้ ช่วยเหลือสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524: 49-86) ได้กล่าวถึง วิธีการสอน และบทบาทของอาจารย์ผู้สอนว่า ควรเน้นการสร้างเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ เป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางและวิธีการให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน อาจารย์ผู้สอน ควรเข้าใจบทบาทและวิธีการสอนรวมทั้งเตรียมตัวก่อนสอน ผู้สอนจะต้องรู้เนื้อหาวิชาที่สอน และจะต้องมีทักษะทางสัมพันธภาพที่ดี จึงจะประสบความสำเร็จในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ สมสุข ธีระพิจิตร (2544 : 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่ผู้สอน มีความสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ผู้สอนได้อย่างดีที่สุดและมีความเข้าใจในหน้าที่ของตนในการที่จะ พัฒนาเสริมสร้างการเรียนรู้ ส่วน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความคาดหวังต่อวิธีการ สอนรูปแบบใหม่ ๆ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลาย ๆ วิธีประกอบการสอน ซึ่งจะทำให้พระนิสิตรู้ สึกสนุกในการเรียน เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเชิญวิทยากรพิเศษที่มีความรู้ความสามารถ มาบรรยายเสริมการเรียน และการนำพระนิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ตามความเหมาะสม ผลการ วิจัยนี้ แตกต่างจากงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลักษณะพิเศษ (2547 : 91) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็น ของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาชีพรูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนวิชาชีพรูของคณะ ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ด้านสื่อการเรียนการสอน การที่พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทัศนคติต่อสภาพ การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั้น อาจเป็นเพราะพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการรับรู้ด้านสื่อการเรียน การสอนโดยภาพรวมว่า สื่อการเรียนการสอนที่อาจารย์นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพียงพอ แก่ความต้องการของพระนิสิต การที่มหาวิทยาลัยมีการนำสื่อมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน จะทำให้พระนิสิตเข้าใจความหมายของเนื้อหาวิชาได้ง่ายขึ้น ช่วยเสริมสร้างให้พระนิสิต มีทักษะ และ สามารถนำไปใช้งานได้ง่ายขึ้น ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง (2531 : 75) กล่าวว่า สื่อการสอนในกระบวนการ เรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และประหยัดเวลา ช่วยถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดเห็น ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องราวที่ผู้สอน ๆ ได้อย่างรวดเร็วและจำได้อย่างถาวร ลึกซึ้ง ส่วนพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อาจมีการรับรู้ด้านสื่อการเรียนการสอนว่า สื่อ การเรียนการสอนไม่ทันสมัย ไม่สะดวกต่อการนำมาใช้งาน ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีความ

ทันสมัย และมีความจำเป็นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้พระนิสิตได้เกิดการพัฒนาทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยของ นารี รมย์นุกูล (2547 : 116) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และแตกต่างจากงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ ลักษณะมีพิเชษฐ์ (2547 : 91) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาชีพรูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนวิชาชีพรูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม ด้านสื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ด้านการวัดและประเมินผล การที่พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไม่ว่าพระนิสิตจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างไรก็ตาม แต่ก็มี การรับรู้ต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมว่า การวัดและประเมินผลยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นมาตรฐาน ใช้ได้ หลักสูตรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน เกณฑ์การวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชาครบถ้วน การวัดและประเมินผลทุกครั้ง มุ่งตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียน และการวัดและประเมินผลมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม ดังที่ อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 246) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ในขณะเดียวกัน การวัดและประเมินผลยังช่วยให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษา และผู้สอนได้เห็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี รมย์นุกูล (2547 : 115) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมไม่แตกต่างกัน และปิยาภรณ์ ลักษณะมีพิเชษฐ์ (2547 : 91) ที่ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพรูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพรู ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ จิตติมา จ้อยเจือ (2547 : 97)

ที่ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอนของอาจารย์คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏกลุ่มภูมิศาสตร์ภาคใต้ พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสอนของอาจารย์ ด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนะต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตมีความเหมาะสมมากขึ้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีความเป็นสากลมากขึ้น ควรจัดทำหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วอยู่เสมอ ให้มีรายวิชาที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ มีการบูรณาการหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง รายวิชาไหนที่มีเนื้อหาคล้าย ๆ กัน ควรปรับให้เข้าเป็นวิชาเดียวกัน

2. ด้านอาจารย์ผู้สอน จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อการพัฒนาอาจารย์ในด้านต่าง ๆ ให้มีสมรรถภาพเพิ่มมากขึ้น ควรมีการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการสำหรับการพัฒนาอาจารย์ ส่งเสริมให้อาจารย์ได้ทำวิจัยเพื่อองค์ความรู้ใหม่และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรให้อาจารย์ไปศึกษาดูงานทั้งภายในและต่างประเทศ เป็นต้น

3. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจารย์ผู้สอนควรได้รับการอบรมความรู้ในการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย ควรมีการเชิญวิทยากรพิเศษที่มีความรู้ความสามารถมาบรรยายเพิ่มเติมในบางรายวิชา ควรสร้างบรรยากาศทางการเรียนให้น่าสนใจ ควรจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อเสริมหลักสูตรอยู่เสมอ ๆ และ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ตามสมควร

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนะว่า สื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เพื่อเป็นการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้มีความเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนและมีความเหมาะสม เช่น ห้องสมุด มีหนังสือ ตำราเรียน และวารสารวิชาการทั้งในและต่างประเทศอย่างเพียงพอ ควรนำคอมพิวเตอร์และระบบสืบค้นที่รวดเร็ว และทันสมัยมาใช้มากขึ้นและมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของพระนิสิต จัดหาหนังสือประกอบการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และควรใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน

5. ด้านการวัดและประเมินผล จากการศึกษาพบว่า พระนิสิตมีทัศนะว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีคุณภาพยิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยควรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้มีความเป็นมาตรฐานสากล อาจารย์ผู้สอนควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการออกข้อสอบ มหาวิทยาลัยควรกำหนดวันประกาศผลสอบให้แน่นอนพร้อม ๆ กันทุกคณะ ชั้นปีและแต่ละรายวิชา ควรมีการสอบเก็บคะแนนบ่อย ๆ และ ควรมีการพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในแต่ละคณะ และสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอน
2. ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามทัศนะของอาจารย์ผู้สอน
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามทัศนะของอาจารย์ผู้สอนและพระนิสิตในแต่ละวิทยาเขต
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่าง ส่วนกลางกรุงเทพมหานครกับวิทยาเขตต่าง ๆ
5. ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ กับมหาวิทยาลัยของรัฐอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2545). สื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- กิ่งแก้ว เขี่ยมแจ่ม. (2542). สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2531). เทคโนโลยีและการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิติมา ปรีดีดิolk. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.
- ขวัญฤดี ขำสอนสัตย์. (2542). การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัส สุวรรณเวลา และคณะ. (2540). บนเส้นทางอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมา จ้อยเจือ. (2547) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอนของคณาจารย์ คณะวิทยาการ จัดการ สถาบันราชภัฏกลุ่มภูมิศาสตร์ภาคใต้. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สาขาธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา สุขมาก. (2530). เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาการศึกษา 2143205 หลักการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
- ชมพันธุ์ บุญชร ณ อยุธยา. (2540). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชลิต พุทธรักษา. (2531). การบริหารวิชาการ. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- ชุติรัตน์ เจริญสุข. (2545). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ณัฐพล พุ่มชุมพล. (2546). *ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2541) *การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ :
สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. ทบวงมหาวิทยาลัย.
- (2543). *รายงานการวิจัยเอกสาร เรื่อง หลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
ที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรี*. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2525). *การบริหารกิจการนิสิต : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ :
จงเจริญการพิมพ์.
- ธวัชรัตน์ พลเจริญ. (2546). *ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาโท กศ.ม.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ : เอร่าวัฒนาการพิมพ์.
- นารี รมย์นุกุล. (2547). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน
ระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ ธาราศรีสุทธิ. (2529). *การบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
พื้นฐานการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทิยา ผิวงาม. (2540). *ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์คณะวิทยาการ
จัดการในสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา*. ปริญญาโท กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ กิनावงศ์. (2523). *หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- นิภาพรรณ วิโรทัยสกุล. (2539). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูธุรกิจ ตามทักษะของนักศึกษา
สายวิชาบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นิษฐิตา ลีนะขุนางกูรและคณะ. (2536). การศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัด : กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- นุสรุ ตติไตรสกุล. (2545). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพาณิชยการเซตุน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). คู่มืออาจารย์ : การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : พี แอนด์ บี พับบริษัท.
- ประคอง บุญเจิม. (2537). การศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษาที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (การบริหารอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมวรรณ อ่วมศรี. (2541). การศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปิยาภรณ์ ลักษมีพิเชษฐ์. (2547). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). การจัดและการบริหารอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พนม หวัดสว่าง. (2542). ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- พรศรี ใจณ์เมธี. (2540). ปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาบัญชีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรเทพ ไทรักษ์. (2539). ทักษะของนักศึกษามหาบัณฑิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2538). บทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในการเป็นผู้นำทางการศึกษาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง.

----- (2540). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย โรงพิมพ์ท้องถิ่น กรมการปกครอง.

พระมหาชัชวาล ชุตินฺธโร. (2546). ผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ 7 กันยายน 2546.

พระมหาชลยุทธ์ ชยวุฒโฒ. (2546). ผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ 7 กันยายน 2546.

พระมหาเจียง สุปัญญา. (2546). ผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ 8 กันยายน 2546.

พระบุญเพ็ง ดวงมาลา. (2546). ผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ 8 กันยายน 2546.

พระมหาวิเชียร วชิรปัญญา. (2546). ผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ 9 กันยายน 2546.

พระมหาวุฒิไกร พุทธิญาโน. (2546). ผู้ให้สัมภาษณ์, พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ 8 กันยายน 2546.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). (2543). เหลียวหลังแลหน้าการศึกษาไทย. โรงพิมพ์สหธรรมมิก. พิตร ทองชั้น. (2524). หลักการวัดผล. กรุงเทพฯ : พิระพธนา.

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2524). การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา สาร. (2519). หลักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภัทรา นิคมานนท์. (2538). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรพิพัฒน์ จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย. (2542). รายงานประจำปี 2541. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน มหาวิทยาลัยฯ.

----- (2543). รายงานประจำปี 2542-2543. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน มหาวิทยาลัยฯ.

----- (2545). รายงานประจำปี 2545-2546. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน มหาวิทยาลัยฯ.

----- (2548). คู่มือนิสิต : ระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน มหาวิทยาลัยฯ.

ลักษมี พันธุ์ธนโสภณ. (2546). คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาบริหารธุรกิจของสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. ภาควิชาการวัดผลและ
วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วชิรญา บัวศรี. (2528). "กิจกรรมกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา," เอกสารประกอบการอภิปราย
ในการประชุมวิชาการ ณ ห้องสัมมนา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารี ธีรจิตร. (2530). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ขาวหา. (2533). สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิจิตร ศรีธำณ. (2539). หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542, พฤศจิกายน). พลังการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2542, 26 มิถุนายน). "ความจำเป็นที่ต้องปรับตัวของการอุดมศึกษา," เอกสาร
ประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. หน้า 22-23.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิภาภรณ์ บุญทา. (2541). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักใน
วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. (2539). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
แอล ที เพรส.
- วันชัย ศิริชนะ. (2540, เมษายน). การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา. อนุสารอุดม-
ศึกษา. 23 (226) 3-13.
- วันเพ็ญ เพชรรัตน์. (2542). สภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานสอนของครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ธุรการ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2530). อุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2543). การพัฒนานิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2544). "วิกฤตการณ์อาจารย์ระดับอุดมศึกษา," ใน การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา.
หน้า 1 – 10. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- คันสนีย์ ไปบน. (2545). สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม.(การบริหารอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.
- สมสุข ธีระพิจิตร. (2544). เอกสารประกอบการสอน หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา. สาขา การอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุพิน ชินนะปัด. พระมหา. (2546). การศึกษาคุณลักษณะของพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร นนธิ. (2547). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมิตร คุณานุกร. (2540). การบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ. (2544). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการสอน หลักสูตรธุรกิจศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวพร ตั้งสมวรพงษ์. (2542,มิถุนายน). "การพัฒนาบัณฑิตในยุคโลกาภิวัตน์," ใน รวมบทความทางวิชาการในการอุดมศึกษา เรื่องการอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2542). การวิจัยและประเมินผลการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- (2542). สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- (2544). รายงานการประชุมเรื่อง วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา : วาระแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2537). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1 : พื้นฐานการบริการนักศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อนันต์ ศรีโสภา. (2524). การวัดผลและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2542). หลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรรถ บัญช่วย. (2542). การบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- อรุณี โคตรสมบัติ. (2542). การศึกษาทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชัย กุลชา. (2536). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์. (2540). การบริหารวิชาการ. ภาควิชาการบริหารวิชาการศึกษา, คณะศึกษา-
ศาสตร์ (บางเขน) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2537). หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อาภาภรณ์ เทียนขาว. (2544). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ(ปวช.) สาขาวิชาการขายในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคกลาง กรมอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (ภาควิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉราวรรณ ศรีโกมุท. (2542). สภาพปัญหาด้านวิชาการในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 12. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุไรวรรณ วรรณศิลป์. (2540). ปัญหาในการเรียนของนักศึกษาภาคสมทบหลักสูตรประกาศนียบัตร
ครูเทคนิคชั้นสูงช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดม-
ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำพัน อ่องเอี่ยม. (2541). สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีปทุมในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์
และนักศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปัตตานี : ภาควิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

Batista, E.E. (1976). "The Place of Colleague in the Appraisal of College Teaching :
A Review of Literature," *Research in Higher Education*. 4(6) : 32 - 35.

Cronbach, Lee Joseph. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. 4th ed., NewYork :
Harper&Row.

Deluca, V.William. (1991). "Implementing Technology Education Preblemsolving Activities,"
Journal of Technology Education. 2(2) : 5-15 ; Spring.

Ferguson, George A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed.
New York : McGraw- Hill International Book Company.

Greenwood, G.E. and Others. (1974, Winter). "The Student Evaluation of College Teacher
Behavior," *The Journal of Education Measurement*. 1(12) : 9 - 11.

Likert, R.A. (1932). "Technique for the Measurement of Attitude," *Arch Psychological*.
140 : 1-55.

Yamane, Taro. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/๐๕๕1

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ มกราคม 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต” โดยมี รองศาสตราจารย์วินัย วีระพัฒนานนท์ และ อาจารย์อรรถพร โพธิสุข เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ให้ พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 06-5436282

ที่ ศธ 0519.12/๔๘๖3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๗ มกราคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต” โดยมี รองศาสตราจารย์วินัย วีระพัฒนานนท์ และ อาจารย์อรรณพ โพธิสุข เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้พระนิสิตชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 50 รูป เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง กรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์วินัย ะพัฒนานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 06-5436282

ที่ ศธ 0519.12/ 11622

ศ 1616.1

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๙ พฤศจิกายน 2547

งานบริหารงาน
ผู้อำนวยการคณะพุทธศาสตร์
และรับ
วันที่ ๑๓.๕.๔๗
เวลา ๑๕.๓๐ น.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เพื่อการวิจัย

นมัสการ คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อังฉรา วัฒนาณรงค์ และ อาจารย์อรรณพ โพธิสุข เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำ ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้พระนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 31๗ รูป ตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต ในระหว่างเดือนธันวาคม 2547 - มกราคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเคราะห้จากพระคุณเจ้า ได้โปรดพิจารณาให้ พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อนุเคราะห์
Miss Anuradha
(พระภิกษุธรรมานุวัตร)

คณบดีคณะพุทธศาสตร์
๑๓.๕.๔๗
สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 06-5436282

ที่ ศธ 0519.12/11619

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ รับที่.....๑๕๐ รับวันที่.....๑๓/๑๑/๕๗ บันทึกด้วย.....๑๓๓๑๐.....น.
--

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

29 พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

นมัสการ คณะบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถา วัฒนาณรงค์ และ อาจารย์อรรถพร โพธิสุข เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้พระนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 317 รูป ตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต ในระหว่างเดือนธันวาคม 2547 - มกราคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้า ได้โปรดพิจารณาให้ พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพ

อรรถา
๑๓ ๑๑. ๕๗

1/๑๕/๕๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

ที่ ศธ 0519.12/ 11621

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

นมัสการ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์อังกุรา วัฒนาณรงค์ และ อาจารย์อรรณพ โพธิสุข เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้พระนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 317 รูป ตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต ในระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๔๗ - มกราคม ๒๕๔๘

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้า ได้โปรดพิจารณาให้ พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพ

พระคุณเจ้า
[Signature]
๑๓ ธค - ๕๗

[Signature]

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 06-5436282

ที่ ศธ 0519.12/116 70

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๙ พฤศจิกายน 2547

เรื่อง ขออนุมัติเพื่อการวิจัย

นั้สการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

งานสารบรรณคณะศึกษาศาสตร์
เลขที่ ๐๐๐๑
วันที่ ๒๗.๘.๑๑
เวลา ๑๓.๐๐ น.
ผู้รับ

เนื่องด้วย พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อังฉรา วัฒนารงค์ และ อาจารย์อรรณพ โพธิสุข เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้พระนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ จำนวน 317 รูป ตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานครตามทัศนะของพระนิสิต ในระหว่างเดือนธันวาคม 2547 - มกราคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขออนุมัติจากพระคุณเจ้า ได้โปรดพิจารณาให้ พระมหาศักดิ์ดา ชนะชัย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

๐๐๐๐๐

นั้สการด้วยความเคารพ

๐๐:๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณะศึกษาศาสตร์

๐๐๐๐๐๐

สำนักงานคณะศึกษาศาสตร์

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์มือถือ 06-5436282

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพของแบบสอบถาม

1. ชื่อ – ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ
รองอธิการบดี ฝ่ายวางแผนและพัฒนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ชื่อ – ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	อาจารย์ สุวพร ตั้งสมวรพงษ์
หัวหน้าภาควิชาการอุดมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ – ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

**เรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของนิสิต**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของพระนิสิต
2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ทัศนะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร
ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน

แบบสอบถาม

เรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ตามที่คณะของพระนิสิต

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าคำตอบที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของท่านเพียงข้อเดียว

1. อายุ

() น้อยกว่า 20 ปี

() 20 ปีขึ้นไป

2. วิทยฐานะเดิม

() มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

() เปรียญธรรม 5 ประโยค

3. ชั้นปีที่ศึกษา

() ชั้นปีที่ 1

() ชั้นปีที่ 2

() ชั้นปีที่ 3

() ชั้นปีที่ 4

4. ผลการเรียนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสมครั้งล่าสุดของท่าน

ตอนที่ 2 ทักษะของพระนิสิตที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านหลักสูตร					
1	หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัยได้ดีขึ้น.....					
2	หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา.....					
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือให้พระนิสิตมีความรู้วิชาการทางพระพุทธศาสนา.....					
4	หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตนำความรู้ทางวิชาการไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต.....					
5	หลักสูตรส่งเสริมให้พระนิสิตได้พัฒนาตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา.....					
6	หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน.....					
7	โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมและเป็นมาตรฐานสากล.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8	หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตเป็นที่ต้องการของพระสงฆ์และ ผู้ที่สนใจทั่วไป.....					
9	เนื้อหารายวิชามีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพการณ์ ปัจจุบัน.....					
10	จำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชามีความเหมาะสม.....					
11	รายวิชาในหมวดวิชาเอก(บังคับ)และวิชาแกนมีความ เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพระนิสิต.....					
12	ผู้ที่จบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความ สามารถ และดำรงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม.....					
ด้านอาจารย์ผู้สอน						
13	อาจารย์ผู้สอนที่แจ่มชัดมุ่งหมายของการเรียนการสอนใน แต่ละรายวิชา.....					
14	อาจารย์ผู้สอนที่แจ่มชัดละเอียดของเนื้อหาวิชาที่จะสอน.....					
15	อาจารย์ผู้สอนมีการวางแผนการสอนที่ดีและเหมาะสม.....					
16	อาจารย์ผู้สอนอธิบายเนื้อหาวิชาที่สอนได้ชัดเจน.....					
17	อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย.....					
18	อาจารย์ผู้สอนอธิบายข้อสงสัยของผู้เรียนได้ชัดเจน.....					
19	อาจารย์ผู้สอนการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย.....					
20	อาจารย์ผู้สอนการใช้ภาษาเหมาะสม.....					
21	อาจารย์ผู้สอนพูดเสียงดังฟังชัด.....					
22	อาจารย์ผู้สอนมีการควบคุมอารมณ์ได้ดีขณะทำการสอน.....					
23	อาจารย์ผู้สอนให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการเรียนกับ นิสิตทุกคน.....					
24	อาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบในการสอน.....					
25	อาจารย์ผู้สอนเข้าสอนตรงเวลาเสมอ.....					
26	อาจารย์ผู้สอนมีความซื่อสัตย์ต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ.....					
27	อาจารย์ผู้สอนมีทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	<u>ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน</u>					
28	อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนทันสมัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้.....					
29	อาจารย์ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธีประกอบ การสอน.....					
30	อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา.....					
31	อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม กับเนื้อหาในหลักสูตร.....					
32	อาจารย์ผู้สอนใช้วิธีสอนให้ผู้เรียนสนใจอยากรู้อยากเรียน ในสิ่งต่าง ๆ อย่างสนุก.....					
33	อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นในรายวิชาที่เรียน.....					
34	อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าและลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเอง.....					
35	อาจารย์ผู้สอนให้มีการทำงานเป็นทีมในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน.....					
36	อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้และสามารถนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม.....					
37	อาจารย์ผู้สอนเชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษเพื่อเสริม ความรู้ให้กับผู้เรียนตามความเหมาะสม.....					
38	อาจารย์ผู้สอนได้จัดให้พระนิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ตามความเหมาะสม.....					
39	อาจารย์ผู้สอนได้ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการเพื่อเสริม ความรู้ทางวิชาการอยู่เสมอ.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านสื่อการเรียนการสอน					
40	สื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอกับการใช้งานการเรียนการสอน.....					
41	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้มีสภาพพร้อมใช้งาน.....					
42	สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัย.....					
43	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ง่ายขึ้น.....					
44	อุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับฝึกปฏิบัติมีเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน.....					
45	มหาวิทยาลัยมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้และนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง.....					
46	มหาวิทยาลัยมีการจัดทำป้ายนิเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งข่าวสารเพื่อเสริมความรู้และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้เรียน.....					
47	ห้องสมุดมีวารสารและตำราเพื่อการศึกษาค้นคว้ามีเพียงพอ.....					
48	มหาวิทยาลัยมีคอมพิวเตอร์และระบบสืบค้นที่ทันสมัยสะดวกต่อการใช้งาน.....					
	ด้านการวัดและประเมินผล					
49	อาจารย์ผู้สอนชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการเรียนก่อนทำการสอนทุกวิชา.....					
50	อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบผลการประเมินการเรียนในแต่ละครั้ง.....					
51	อาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผลการเรียนแต่ละครั้งแก่ผู้เรียน.....					
52	หลักสูตรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
53	เกณฑ์การวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม.....					
54	ข้อสอบที่ใช้วัดผลวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของแต่ละรายวิชา.....					
55	การวัดและประเมินผลทุกครั้ง มุ่งตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียน.....					
56	ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาวิชาครบถ้วน.....					
57	การวัดและประเมินผลมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม.....					

ตอนที่ 3 โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
ตามหัวข้อในแบบสอบถาม และเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นสมควร

1.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

2.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านอาจารย์ผู้สอน

.....

.....

.....

.....

3.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

4.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

5.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

6.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านอื่น ๆ

.....

.....

ภาคผนวก ง

คำอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบทั้งฉบับ

ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

1. ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านหลักสูตร	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านอาจารย์ผู้สอน
1.	3.170	13.	7.746
2.	4.745	14.	8.799
3.	3.350	15.	7.348
4.	6.299	16.	7.348
5.	4.489	17.	5.427
6.	7.766	18.	6.505
7.	5.564	19.	4.255
8.	5.277	20.	3.556
9.	4.411	21.	4.297
10.	2.309	22.	4.154
11.	4.215	23.	3.064
12.	4.374	24.	6.489
		25.	6.734
		26.	4.083
		27.	5.774

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านสื่อการเรียนการสอน
28.	4.852	40.	4.525
29.	5.363	41.	5.734
30.	7.794	42.	4.454
31.	6.102	43.	4.438
32.	8.575	44.	4.185
33.	4.629	45.	5.053
34.	4.583	46.	3.976
35.	4.328	47.	3.600
36.	4.629	48.	2.770
37.	6.076		
38.	6.462		
39.	7.816		

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านการวัดและประเมินผล
49.	3.989
50.	3.138
51.	6.957
52.	8.202
53.	6.532
54.	3.328
55.	6.114
56.	7.527
57.	5.530

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9757

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	พระมหาศักดิ์ดีดา ชนะชัย
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 12 พฤษภาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ที่อยู่ปัจจุบัน	344/13 วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537	เปรียญธรรม 7 ประโยค
พ.ศ. 2544	พุทธศาสตรบัณฑิต (จริยศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ